

Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013.

Az áldozat-ellátás intézményrendszere

Kutatási részbeszámoló, „Az áldozatsegítő segítője” (TÁMOP – 5.6.1.C-11/1)

Készítette: Betlen Anna

Bevezetés

A prostitúció és az emberkereskedelem, mint a világon mindenütt, nálunk, Magyarországon is figyelemreméltó tömegeket mozgat. Nem csak a használók lehetnek sokan – egyes becslések szerint minden hetedik férfi vásárol élete során legalább egyszer prostitúciót –, de az őket kiszolgáló prostituáltak száma is jelentős lehet, még ha hiteles felmérések híján nincs is róla adatunk. Adatok híján is tudjuk, tapasztaljuk azonban, hogy – az elhúzódó gazdasági-társadalmi válságok keltette feszültségek következtében – egyre többen vannak. Vajon milyen segítséget nyújt a társadalom a leszakadottaknak, a megalázottaknak, a kiszolgáltatottaknak? Hogyan és miképp igyekszünk megelőzni a prostituálttá válást, illetve rehabilitálni, vagy legalább a kárt enyhítve támogatni az áldozatokat?

Tanulmányom a prostitúció és az emberkereskedelem áldozatainak – igen, áldozatoknak, akkor is, ha a hatályos jog szerint nem minden esetben számítanak annak – ellátását, kiléptetését, rehabilitálását segítő szolgáltatások magyarországi hiányának okait, hátterét igyekezett feltárni. Arra kerestem a választ, hogy pusztán emberi mulasztás, vagy mélyebb strukturális okok vezetnek oda, hogy – miközben más országokban széles körű ellátást kaphatnak a prostituáltak, illetve az emberkereskedelem áldozatai – nálunk nem hogy kiléptető, reintegráló kezelést, de még alacsony küszöbű (anonim, kárenyhítő) szolgáltatást sem igen érhetnek el a rászorulóok.

Tanulmányom első része a prostitúció és az emberkereskedelem jogi szabályozását tekinti át, annak érdekében, hogy átlássuk a vonatkozó szabályozás ellentmondásait, rávilágítsunk a szociális és gyermekvédelmi ellátást gyakorlatilag ellehetetlenítő jogi háttérre. A második részben néhány szakemberrel és pár prostituálttal – köztük gyerekekkel – készült interjúk segítségével igyekszem betekintést adni az ellátórendszer működési zavaraiiba. A tanulmány harmadik része a prostitúció és az emberkereskedelem pusztító következményeinek leküzdése érdekében elvégzendő közös feladatainkat, elsősorban az állami szervek kötelezettségeit foglalja össze.

Az interjúalanyok (kódolt) listája a szöveget záró mellékletekben található.

A tanulmány a Budapesti Szociális Forrásközpont „Az áldozatsegítő segítője” c. projektje keretében készült 2014 januárjában.

I. rész

Tanulmányomat azzal a keresetlen megállapítással kezdem, hogy ma Magyarországon prostituált, illetve emberkereskedelem áldozata rendszerszinten nem részesül szociális ellátásban és áldozat-segítésben.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs olyan prostituált, nincs az emberkereskedelemnek olyan áldozata, akit szociális ellátásban vagy áldozatsegítésben részesítenének ma Magyarországon. Azt azonban jelenti, hogy mindenki, aki magyar szociális vagy áldozatvédelmi szolgáltatótól prostituáltként vagy emberkereskedelem áldozataként segítséget kapott, különösen szerencsésnek tarthatja magát. Szerencsésnek, hisz a prostitúció, az emberkereskedelem megtapasztalása során szerzett károsodásai mellett még szerhasználó, hajléktalan, pszichiátriai beteg vagy egyszerűen csak terhes nő is volt, ami komoly előny, mert ez utóbbi tulajdonságok miatt a körülmények kedvező együttállása esetén kaphatott valamilyen szociális ellátást, támogatást.

Fogalmak

A **prostitúció** megítéléséről időtlen idők óta vita folyik.

Az egyik álláspont szerint a prostitúció olyan munka, mint bármi más, amely létező fizetőképes keresletet hivatott kielégíteni, az áru (a szolgáltatás) és a vásárló egymásra találását normál piaci szabályok keretezik, feltéve, hogy az államhatalom – esetleg a közvélemény nyomásának engedve – tiltani nem próbálja, mert akkor viszont a föld alá kényszerül, bűnszervezetek prédájává lesz, és betegségek, erőszak, bűnözés veszik át fölötte az uralmat.

A másik álláspont a prostitúcióban, pontosabban modern korunkban immár a prostitúciót is magába foglaló világméretű szexgazdaságban a nők, a gyermekek, a szegényebb, elnyomottabb népcsoportok, hátrányos helyzetűek, elmaradottabb országok, régiók alávetésének, kizsákmányolásának intézményrendszerét, a fejlődés gátját, egyben az alapvető emberi jogok rendszeres sérelmét látja. Egy percre sem fogjuk tagadni, hogy e tanulmány az utóbbi álláspont talaján áll.

A két egymástól gyökeresen eltérő álláspont alapján különböző állami attitűdök alakultak ki világszerte: egyes országokban tolerálják, nem akadályozzák, sőt, néhol egyenesen elfogadják a prostitúciót mint munkatevékenységet, egészség- és társadalombiztosítást kötnek hozzá, másutt bűnös tevékenységnek tartják s ezért tiltják (azt, amit a prostituált csinál), sok esetben a prostitúció iparát mozgató személyeket és szervezeteket is, máshol ez utóbbiakat nem, vagy csak látszólagosan üldözik, megint másutt a prostituáltakat áldozatnak vagy legalábbis gyenge, passzív félnek tekintve egyértelműen a prostitúciós ipar szervezőit, haszonélvezőit és a keresletet támogató vásárlókat büntetik. A prostitúció szó értelmezése – s a hatósági hozzáállás – tehát elsősorban attól függ, hogy az adott modell alkalmazói *a prostitúció elsődleges aktorának a prostituáltat, vagy a prostitútorokat* – kerítők, szervezők, futtatók, vásárlók – tekintik-e. Az első esetben a prostitúciót alapjában véve *a prostituált munkájaként*, a második

esetben a *prostitútorok által elkövetett kizsákmányolásként* értelmezik. Az első esetben a prostitúcióhoz kötődő bűnözést és erőszakot (pl. jobb szabályozással, hatékonyabb ellenőrzéssel) kiküszöbölhető *hibának*, a második esetben a *prostitúció tőle elválaszthatatlan lényegi elemének* tartják.

A két fő irányzatot sokszor „holland” és „svéd” modellként emlegetjük: a holland modell értelmében (de ehhez hasonló működik Németországban, Dániában, Ausztriában, Svájcban, Görögországban¹) a prostituált tevékenységét szabályozzák: életkorhoz, engedélyhez, adózáshoz, idők, helyek stb. betartásához kötik, a futtatók és bordélyosok ezekben az országokban, ha bejegyzett legális tevékenységet végeznek, általában menedzsereknek számítanak, és nem kell üldözéstől félniük.

A svéd modell újabban valamelyest szaporodó követői (Svédország mellett pár éve Norvégia és Izland, korlátozott értelemben Nagy-Britannia és Finnország, és legújabban, még nem is hatályos vadonatúj törvényével Franciaország) illegálisnak s ezért üldözendőnek tartja a prostitúció szervezőit-haszonélvezőit (a bordélyosokat, szexklub-tulajdonosokat és vezetőket, a futtatókat, szervezőket, striciket stb.), illegálisnak s ezért üldözendőnek nyilvánítja a keresletet támaztató vásárlót (a kuncaftot, klienst – Nagy-Britanniában jelenleg csak akkor, ha bizonyítottan kiskorú vagy emberkereskedelem áldozata volt a prostituált) is, és segítségre szorulóknak magát a prostituáltat.²

Európa számos más országában – így Magyarországon is – afféle „határozatlan” modell³ van érvényben. Eszerint a prostitúció sem nem tilos, sem nem munkatevékenység, nem is bűntett, de szervezni és egyéb módokon más prostitúciójából jövedelmet szerezni bűncselekmény, bár ezt, ha csak mód van rá, nem nagyon üldözik, miközben a prostituált azért az igazságszolgáltatás számos zaklató trükkjének, retorziójának van kitéve. Erről – a prostitúcióval kapcsolatos magyarországi jogi anomáliákról és azok nem kevésbé zavaros következményeiről – külön fejezetben fogunk részletesen szólni.

Más a helyzet az **emberkereskedelemmel**. Az emberkereskedelem mindenütt komoly (bár azért változó súlyú) bűncselekménynek számít, üldözését számos nemzetközi egyezmény, szerződés, ajánlás és protokoll⁴ írja elő. Az emberkereskedelem közel másfél évtizede a mi hatályos büntetőtörvényünkben is előkelő helyet foglal el, a legutóbbi törvénymódosítás óta egyenesen az emberi szabadság elleni bűncselekmények között. Az emberkereskedelem megítélése

1 Hasonló szabályozást alkalmaznak az Európán kívüli fejlett országok közül például Ausztráliában, Új-Zélandon stb.

2 Az USA általános (legtöbb államára kiterjedő szabályozása) a prostitúció minden résztvevőjét – a prostituáltat és a klienst, a bordélyost és a kerítőt, az emberkereskedőt és a prostitúciós fuvar bonyolító taxist, a szállodai recepcióst és a hirdetőt – egyaránt szankcionálja (de hogy milyen sikerrel, arról, látva a büntetés terhe alatt is virágzó amerikai prostitúció-ipart, nyilván lehetne vitatkozni).

3 Ezt a modellt a hazai szakirodalom – szerintem súlyosan tévedve – szereti „korlátozottan abolicionista” modellnek nevezni. Lásd pl. Fehér Lenke (http://real.mtak.hu/2172/1/46973_ZJ1.pdf), 5. old.

4 Lásd a „Jogi háttér” c. részben.

tekintetében határokon átívelő széleskörű összhang van: mindenki egyként elítéli azt, bár, hogy pontosan mit is, az már nem feltétlenül egyértelmű. A nyugat-európai hatóságok számára az emberkereskedelem szó *külföldről behurcolt szexrabszolgák* képét idézi föl. A hazai szakemberek előtt viszont általában semmi nem jelenik meg: „nálunk ilyesmi nem fordul elő, mi, szakmai munkánk során, nem találkozunk ezzel a problémával” – erősítette meg eddigi tapasztalatainkat jelen kutatásunk is.

Az emberkereskedelem fogalmának értelmezése leginkább attól függ, hogy az emberkereskedelem szempontjából *befogadó* vagy *kibocsátó* országról (régioról) van-e szó. S mivel a jelenség szabályozására először a befogadó (cél-)országok – vagyis a fejlettebb, nyugat-európai és észak-amerikai államok – határozták el magukat, a főként általuk szövegezett nemzetközi dokumentumokban alkalmazott fogalmak eleinte elsősorban a náluk tapasztalt jelenségre reflektáltak: *külföldről behozott, idegen külsejű, nyelvű, kultúrájú, maffiaszerűen szervezett bandák által ellenőrzött, súlyosan terrorizált prostituált nőket és gyermekeket*, az ő helyzetüket írja körül a definíció, őket kell tudni felismerni, azonosítani, az áldozat-ellátás során a külföldi áldozatok jogi helyzetét kell stabilizálni, őket kell egészségügyi, szociális és jogi segítségben részesíteni, őket kell hazájukba visszajuttatni.

Ezek a jellemzők – s a belőlük következő feladatok – azonban nem mindig és mindenben felelnek meg a forrás-országokban tapasztalható helyzetnek: itt hazai, sokszor kisebb szervezetek vagy esetleg egy-kétfős bandák által ellenőrzött és futtatott nőket, gyermekeket adnak-vesznek, nem feltétlenül viszik őket át a határokon (amelyek időközben virtualizálódtak is), az erőszak az emberkereskedelmi aktushoz képest gyakran sokkal korábban megtörténik, maga az utaztatás és a külföldi prostitúciós szisztémában való alkalmazás (ha sor kerül egyáltalán rá) az emberkereskedelem áldozata szempontjából nem feltétlenül rosszabb az otthoni helyzethez, a szervezett, nagy létszámú banda-tagok hazájukban esetleg csak lazább szálakkal kötődnek egymáshoz, *az áldozatok sem külsejüket, sem nyelvüket tekintve nem minősülnek idegennek* stb.

Aki tehát emberkereskedelem áldozataként színes bőrű, nyelvünket nem tudó, föld alatti tömegszálláson megkötözve rejtegetett, úti okmányokkal nem rendelkező nőket képzel el, az valószínűleg eggyel sem fog találkozni Magyarországon. (Mert bár nyilván vannak ilyenek, ha kevesen is, de ők tényleg jól el vannak rejtve.) Ezzel a széles körben elterjedt fogalmi csúsztatással magyarázható – ha mentségül nem is szolgálhat –, hogy kérdéseinkre miért válaszolják rendre azt a témával foglalkozó szakemberek, hogy minálunk nincs, vagy nem nagyon van emberkereskedelem.

Hogyan kezelik az egyes szabályozási modellek **a prostitúció és az emberkereskedelem kapcsolatát**? Míg a reglementáló⁵, „holland” szabályozási modell fogalmilag szigorúan különválasztja egymástól a kettőt – az előbbit önként vállalt munka- vagy vállalkozási tevékenységként, az utóbbit bűncselekményként fogva fel –, a gyakorlat szintjén mégis számol a

5 A prostitúció szabályozásának „klasszikusnak” mondott fajtáit – prohibicionista, reglementációs, abolicionista – sok egyéb forrás között lásd: Betlen: A férfi ősi jussa (<http://bit.ly/19bWaLP>), 3-6. old.

két jelenség közötti szoros kapcsolattal: a rendőrség és a szociális segítők is a legális prostitúció színtereit látogatva kutatják föl az emberkereskedelem áldozatait (és az elkövetőket is).

Az abolicionista „svéd” modell az emberkereskedelmet és a prostitúciót mind elvi, mind gyakorlati értelemben egységben látja. Abból indul ki, hogy az emberkereskedelem célja és feladata jelentős részben prostitúcióra, illetve más szexuális kizsákmányolást (is) megvalósító tevékenységekre toborozni, megszerezni, biztosítani erre alkalmas személyeket; arra alapoz, hogy a tapasztalat szerint emberkereskedelem nélkül nincs prostitúció, hogy ezek a formák rugalmasan egymásba olvadva, váltakozva, nem különülnek el egymástól világosan, még az érintett személyek vonatkozásában sem. A 2013. december elején született francia nemzetgyűlési döntés indoklása során Vallaud-Belkacem, miniszter egyenesen így fogalmazott: „Napjainkban Franciaországban az utcai prostituáltak mintegy 90%-a külföldi ... A prostitúciós körök elsősorban Romániából, Bulgáriából, Nigériából és Kínából hurcolják be a nőket (és néhány férfit is), többségük erőszak áldozata, miképp a családjuk is. Városaink utcáin vagy a Bois de Boulogne-hoz hasonló parkokban való feltűnésük előtt eladták és megvették, csereberélték, fogva tartották, megerőszakolták és kínozták, becsapták, kiárúsították, kifosztották őket”.⁶

A két, egymással homlokegyenest ellenkező elvi alapokon álló szabályozási modell, a „holland” (a reglementáló) és a „svéd” (az abolicionista), egyaránt gondoskodik arról, hogy a prostitúcióval (egyikük szerint esetlegesen, másikuk szerint szükségszerűen) összekapcsolódó bűncselekményeket felderítsék, a bűnösöket (igen szigorúan) megbüntessék, az áldozatokat, rászorulókat, segítséget kérőket támogassák, szociális, egészségügyi, jogi stb. ellátásban részesítsék.

A Magyarországon (is) ismert, e tanulmányban „határozatlannak” nevezett modell lényegében *nem állít fel összefüggést prostitúció és emberkereskedelem között*. A kettő közötti kapcsolatot sem a büntetőjogszabályok, sem az intézmények, sem a kérdéssel hivatalból foglalkozó szakemberek nem látják, illetve nem tartják fontosnak, sőt, sokszor egyenesen tagadják. A rendőrök persze időnként találkoznak emberkereskedelem-esetekkel, s ezek többnyire a prostitúcióval is kapcsolatosak, de ez a kapcsolat az ő szemükben esetleges.

És ez, témánk szempontjából, komoly probléma. Mert ha nincs kapcsolat a prostitúció és az emberkereskedelem között, s ha az előbbi legális, kvázi-munka (tehát nincs bűnelkövető, s így áldozat sem), a másik meg, bár áldozattal járó bűncselekmény, de nálunk szerencsére nem fordul elő, akkor végső soron nincs áldozat, nincs mit-kit ellátni, s vajon akkor miről is szóljon ez a tanulmány?

6 <http://www.economist.com/news/europe/21591220-new-law-will-make-paying-sex-crime-turning-red-light>

Jogi háttér

Nemzetközi jogi környezet

A prostitúcióra és emberkereskedelemre vonatkozó hazai jogi szabályozás egyik alapját a nemzetközi joganyagok – szerződések, egyezmények, ajánlások, előírások stb. – képezik, közülük a teljesség igénye nélkül most kiemelünk néhányat.

I. A minálunk egyszerűen csak **New York-i Egyezmény**nek nevezett, 1950-ben kelt ENSZ-egyezmény „Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról”⁷ a prostitúciót az ember méltóságával összeegyeztethetetlennek nyilvánítja⁸, s ebből következőleg mindazon cselekményeket, amelyek ezt elősegítik, kihasználják, kizsákmányolják vagy elérhetővé teszik, mint bűncselekményeket, büntetni rendeli. Az 1955. évi 34. tvr.-rel kihirdetett Egyezmény hatására került a büntetőtörvénykönyvünkbe a prostitúció (akkori nevén: üzletszerű kéjelgés) elősegítése bűncselekmény. Arra azonban, hogy maga a prostitúció – mint a prostituált cselekménye – az Egyezmény rendelkezéseinek és szellemének megfelelően megszűnjék büntetőtörvényi tényállás (bűncselekmény) lenni, még majdnem negyven évet várni kellett: erre csak 1993-ban, egy csöndben, teljes érdektelenségtől kísért törvénymódosítás keretében került sor⁹.

Az Egyezmény azonban nem csak azt jelenti ki, hogy a prostitúció rossz, hanem azt is, hogy a prostituált áldozat, s ezért őt mindenféle eszközzel segíteni kell. Tiltja a prostituáltak kirekesztését, lajstromozását, megbélyegzését (ennek a tilalomnak 61 év múltán a magyar Alkotmánybíróság majd – mind máig kevés sikerrel – megpróbál érvényt szerezni¹⁰.) Részletezi továbbá, hogy az országokon átívelő emberkereskedelem leküzdése érdekében az egyes részes államoknak mi mindent kell közösen tenniük, hogy a tetteseket elfogják és megbüntessék.

II. A **Palermói Protokoll**¹¹, teljes nevén „Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyvét”, a 2006. évi CII. törvény hirdette ki. A

7 Az egyezmény szövege önállóan – az internetes Jogtárban – nem olvasható. Jelenleg két helyen elérhető a teljes szöveg: az évekkel ezelőtt megszűnt Szociális és Munkaügyi Minisztérium már lezárt honlapján (<http://bit.ly/1emnLMI>) valamint a Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom ugyancsak évek óta nem frissített honlapján: <http://www.prostitutio.hu/new.york-i.egyezmény.htm>.

8 „...a prostitúció és az azt kísérő rossz, a prostitúció céljait szolgáló emberkereskedés az emberi személy méltóságával és értékével összeegyeztethetetlen és veszélyezteti az egyén, a család és a társadalom jólétét...”

9 A Btk. 204.§-t, amely a prostituáltat mint bűnelkövetőt határozta meg, az 1993. évi XVII. törvény helyezte hatályon kívül. A lépésre mindennemű vita nélkül került sor, az újságok nem írták, a közvélemény gyakorlatilag nem is értesült róla. A parlamentben egyetlen módosító indítványt nyújtottak be, amely az újonnan beillesztett 210/A.§-t, vagyis az üzletszerű kéjelgést folytató személy definícióját kívánta módosítani. Nem fogadták el.

10 1/2011. (I. 14.) AB határozat: <http://bit.ly/1dneEWZ>

11 http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600102.TV

protokoll fogalmazza meg először azt az emberkereskedelem-definíciót, amely azóta más fontos nemzetközi jogi normákba is átkerült:

„a) az „emberkereskedelem”: személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését, vagy átvételét jelenti fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, erőszakos elrablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával, vagy elfogadásával annak érdekében, hogy a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik. A kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgotartást vagy a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását;

b) az emberkereskedelem áldozatának a jelen cikk a) pontjában leírt, szándékolt kizsákmányolásba való beleegyezését nem kell figyelembe venni, ha az a) pontban felsoroltak bármelyikét alkalmazták;

c) egy gyermek kizsákmányolás céljából történő toborzása, szállítása, eladása, elrejtése vagy átvétele emberkereskedelemnek minősül még akkor is, ha az nem jár a jelen cikk a) pontjában leírtak alkalmazásával;

d) gyermeknek minősül bármely, 18. életévét be nem töltött személy.”

III. Az Európa Tanács 2005-ös Emberkereskedelem Ellenes Fellépéséről szóló, ún. **Varsói Egyezménye**, amelyet az Országgyűlés a 2013. évi XVIII. törvénnyel¹² hirdetett ki, gyakorlatilag szó szerint átveszi, kicsit még pontosítja is a Palermói Protokoll emberkereskedelem-definícióját. Nagyon fontos eleme az egyezménynek, hogy többször és hangsúlyosan hivatkozik a nemek közötti egyenlőség követelményére (sajnos nem magyarázza meg, hogy mit ért ezen, s ebből még – legalábbis minálunk – gondok lehetnek). Az egyezmény részletesen szabályozza a részes állam emberkereskedelemmel kapcsolatos teendőit: a megelőzés érdekében teendő számos intézkedést, az áldozatok védelmének, segítségének, rehabilitációjának eszközeit, a jogalkotási feladatokat, a bűnüldözés teendőit, a követendő eljárásokat stb.

A ratifikálás azt jelenti, hogy a magyar állam megítélése szerint meg vannak teremtve az Egyezményben foglalt előírások betartásának a feltételei. Természetesen nagyon jó volna, ha így volna, de jelen kutatásunk tapasztalatai nem ezt támasztják alá.

IV. 2009-ben ratifikálta Magyarország a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez **(CRC)** fűzött **Fakultatív Jegyzőkönyvet**, amely könnyen érthető fogalmakat ad mind a gyermekkereskedelemre, mind a gyermekprostitúcióra és gyermekpornográfiára:

„2. cikk

(a) Gyermekek eladásának minősül minden olyan cselekmény vagy tranzakció, amelynek során egy gyermeket egy személy vagy személyek csoportja átad egy másik személynek vagy személyek csoportjának díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében;

12 http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300018.TV

(b) Gyermekprostitúciónak minősül a gyermek szexuális tevékenységekben történő felhasználása, díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében;

(c) Gyermekpornográfiának minősül a gyermek valós vagy szimulált, kifejezett szexuális cselekményben való részvételének bármilyen módon történő bemutatása, vagy a gyermek nemi szerveinek bármilyen bemutatása alapvetően szexuális célok érdekében”.

A részes államok kötelezettséget vállaltak a prostitúcióval és a gyermekek eladásával (gyermekkereskedelemmel) kapcsolatos bűncselekmények – kerítés, megszerzés, rábírás, felajánlás, eljuttatás, elfogadás stb. – részletes büntetőtörvényi tiltására, továbbá az áldozatok számára széles körben biztosítandó jogi, szociális támogatás nyújtására. A Jegyzőkönyv részletesen foglalkozik az aláíró országok között létesítendő együttműködéssel is. A részes államok mind a kereslet visszaszorítása, mind pedig az áldozattá válás megelőzése érdekében különböző intézkedések megtételét határozták el:

„9. cikk

1. A részes államok elfogadnak vagy megerősítenek, végrehajtanak és terjesztenek jogszabályokat, közigazgatási intézkedéseket, szociális politikákat és programokat a jelen Jegyzőkönyvben foglalt jogsértések megelőzése érdekében. Különös figyelmet szentelnek az ilyen gyakorlat szempontjából különösen sérülékeny gyermekek védelmének.

2. A részes államok minden alkalmas eszközzel, értve ez alatt az oktatáson és a továbbképzésen keresztül nyújtott információt, elősegítik a közvélemény egészében, beleértve a gyermekeket is, a megelőző intézkedések és a jelen Jegyzőkönyvben foglalt jogsértések káros hatásainak tudatosítását. A jelen cikkben foglalt kötelezettségeik teljesítése során a részes államok bátorítják a közösség, különösen a gyermekek és a gyermekáldozatok részvételét az ilyen információs, oktatási és képzési programokban, beleértve a nemzetközi szintet is.

3. A részes államok minden lehetséges intézkedést megtesznek az ilyen jellegű jogsértések áldozatai számára minden alkalmas segítségnyújtás biztosítása érdekében, beleértve a teljes társadalmi visszailleszkedésüket, valamint teljes testi és lelki felépülésüket.

4. A részes államok biztosítják a jelen Jegyzőkönyvben foglalt jogsértések minden gyermekáldozatának megkülönböztetés nélküli hozzáférését a jogilag felelős személyektől történő kártalanítás követelésére szolgáló eljárásokhoz.

5. A részes államok megfelelő intézkedéseket tesznek a jelen Jegyzőkönyvben szereplő jogsértéseket hirdető anyagok előállításának és terjesztésének betiltása érdekében.”

V. Magyarország 2010-ben aláírta, de mindmáig nem ratifikálta még a gyermekek szexuális kizsákmányolása és bántalmazása leküzdését célzó, ún. **Lanzarote egyezményt**.¹³ Ez az egyezmény is igen részletes előírásokat tartalmaz egyebek között a megelőzésre, az áldozatsegítésre, a gyermek elleni bűncselekményt a családon belül elkövetők (akár csak a vélt elkövetők) eltávolítására, a szakemberek képzésére és tájékoztatására vonatkozóan. A Lanzarote egyezmény – a modern emberkereskedelem-egyezmények között egyedül – nem csak az emberkereskedelem, de a prostitúció (pontosabban csak a gyermekprostitúció) ellen is fellépésre kötelezi részes államait, hiszen szemben a felnőttek prostitúciójával, a gyermekprostitúciót egyetlen európai állam sem fogadja el, nem tartja munkának (kivéve a

13 http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/children/Source/LanzaroteConvention_hu.pdf

Nemzetközi Munkaügyi Szervezetet, az ILO-t, amely sajnálatos módon „a gyermekmunka legrosszabb formái¹⁴” között tartja számon a prostitúciót), s a prostitúcióba vont gyermeket (18. életévét még be nem töltött személyt) Európa minden állama hivatalosan áldozatnak tekinti.

A nemzetközi egyezményeket azzal a céllal kötik, hogy a részes államok az azokban foglalt jogi előírásokat részletesen ültessék át saját belső jogszabályaikba, az egyezmények által tárgyalt eljárásokat, intézkedéseket pedig vezessék be, alkalmazzák.

A magyar hatóságok hozzáállása azonban itt is a „határozatlan” jelzővel jellemezhető leginkább. A magyar állam a nemzetközi egyezményt aláírja, jobb esetben ratifikálja is, időnként – és meg kell adni: egyre inkább, egyre pontosabban – a jogrendbe (legalábbis a büntetőjogba) is átülteti, de valahogy mégsem alkalmazza. Hogy miképp, erről a hazai jogalkotással és jogalkalmazással kapcsolatos összefoglalásunkban számolunk be.

A prostitúció szabályozása Magyarországon – jogi és fogalmi zűrzavar

A prostitúció fogalmi háttere több tényezőből tevődik össze. Jelen tanulmányunk alapjául szolgáló kutatásunk során igyekeztünk felismerhetően rámutatni arra (amit korábban is tudtunk persze), hogy a prostitúció és az emberkereskedelem kezelésére hivatott intézményrendszerünk önellentmondó üzeneteket közvetít mind a felhasználók (rendészet, igazságszolgáltatás, szociális ellátás, gyermekvédelem, közoktatás, média, egészségügy stb.), mind a közvélemény – s benne a prostitúcióban, emberkereskedelemben érintettek – felé, ami komolyan akadályozza a probléma kezelését, de már magát a prostitúcióról és emberkereskedelemről való beszédet is. (Ha egyáltalán üzenetnek lehet nevezni azt a volumenében és színvonalában is csekély sztereotípiacsokrot, aminek elemeit a prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatban akár a jogszabályokban, akár szakmai, képzési, vagy a közvéleménynek szánt anyagokban magyar nyelven hallani-olvasni lehet.)

Legális?

Az első és legalapvetőbb önellentmondása a magyar hivatalos közbeszédnek az, hogy a prostitúciót amelynek a büntetőjog minden egyes aktív szereplőjét büntetni rendeli (a vásárlót csak kiskorú prostituált vásárlása esetén), közben általában legálisnak mondják. Az Alkotmánybíróság egyes bírától az utolsó kezdő újságíróig előfordulnak olyan vélekedők, akik így fogalmazzak: a prostitúció legális Magyarországon¹⁵.

Ez az állítás pedig teljességgel hamis.

14 A vonatkozó egyezmény szövegét lásd: <http://bit.ly/1i3Jxp7>. S bár az Egyezmény szövegezőit merő jóindulat hathatta át, mi csak sajnálhatjuk, hogy a gyermekprostitúciót munkának, még ha „legrosszabbnak” is minősítik, besorolva ezzel magát a tevékenységet a többi, normális körülmények között, felnőttek által végezve rendesnek számító munkatevékenységek közé.

15 „Maga a prostitúció legális ma Magyarországon”, írja dr. Bihari Mihály alkotmánybíró a bárcarendelet eltörléséről hozott, már idézett 1/2011. (I. 14.) AB határozathoz (<http://bit.ly/1dneEWZ>) fűzött különvéleményében, amelyhez két társa: dr. Lenkovits Barnabás és dr. Lévay Miklós is csatlakozott. (Mert nyilván nem olvasták kollégájuk, dr. Kovács Péter rendkívül alapos és óriási anyagismeretről és szaktudásról tanúskodó párhuzamos állásfoglalását, melyet ugyanehhez a határozathoz fűzött).

Az egész bonyolult, többrétegű és sokszereplős prostitúciós szisztémából egyetlen dolgot NEM TILT a törvény, s ez: szexért pénzt vagy más előnyt adni, ill. elfogadni – föltéve, hogy nagykorú felekről van szó. Ez azonban még nem a prostitúció maga, csak egy kis része annak.¹⁶ A prostitúcióval kapcsolatos bármely szervező tevékenységet kerítés, prostitúció elősegítése, bordélytartás, kitartottság stb. címen a büntetőtörvényben, a hirdetést és az abban való mindennemű közreműködést, továbbá a szállodában vagy más vendéglátóipari egységben a prostituált és ügyfele közötti kapcsolatteremtés rendszeres eltérését pedig szabálysértési törvény alapján tiltja, illetve újabban tetszése szerint tilthatja meg¹⁷ a jogalkotó. A prostituált, akinek a tevékenységét önmagában nem üldözik, szintén nem lehet(ne) szinte sehol elérhető, mert a városokban létesítendő türelmi zónák kijelölésének elmaradása után semminemű törvényes terület nem maradhatna arra, hogy őket bárki is megtalálja (pedig de mennyire, hogy van!). Utcán nem állhatnának törvényesen (de ott állnak), hirdetni hirdetőújságokban és internetes fórumokon nem hirdethetnének (de nagyon is hirdetnek), az is, aki közzéteszi a hirdetésüket, elvileg felelne ezért tettéért (de, ismerve a több száz szexhirdető honlapot, napi több ezer nyomtatott és internetes szexhirdetést, tudható, hogy senki nem fogja felelősségre vonni), bárban, szórakozóhelyeken nem ülhetnének rendszeresen, megtalálhatóan (pedig ott ülnek), szállodában nem tarthatna a recepciós prosti-katalógust (pedig dehogynem tart!), hisz a Szbtv., vagyis a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény¹⁸ 5-12.§-aiban mindezeket, részletes felsorolásukat adva, tiltja.

Összefoglalva: a prostitúciós ipar főszereplői – a kerítők, szervezők, kitartottak, szobáztatók, bordélytartók és segítők, alkalmazottak, továbbá az emberkereskedők bármely fajtája – bűnelkövetők, az ő tevékenységüket a Btk. büntetni rendeli. Közöttük kell számításba venni a prostitúció vásárlóját, a klienst, ha kiskorú prostituálttal kezd, valamint a pornográfia készítőjét és birtoklóját, ha az áldozat(ok) kiskorú(ak).

A többi szereplő – a (nem létező) türelmi zónán kívül (tehát közterületen bárhol) álló prostituált, az esetleg védett övezetben (na, ki mondja meg, melyik az, és melyik nem az?) a prostituált ajánlatát elfogadó kliens, a hirdetést feladó (vagy csupán saját honlapot üzemeltető) „magányos” call girl, de vele együtt a róla a hirdetés számára fotót készítő profi fotós vagy amatőr haver is, a prostitúciós hirdetések közzétevő hirdetőfelületek és újságok kezelői, a prostituáltak és ügyfeleik ismerkedését eltűrő vendéglátóipari egységek irányítói, a szállodában az érdeklődő vendégnek prosti-katalógust szervírozó recepciós – a prostitúciós szcéna minden résztvevője: ők mind szabálysértés elkövetői, s mint ilyenek, súlyos pénzbüntetéssel, esetleg elzárással büntetendők.

16 Még akkor is, ha a Btk. szerint (újabban, egész pontosan 2013. július 1-je óta) prostitúción azt kell érteni, amit a prostituált csinál. Csak sajnálni tudjuk, hogy ezt a definíciót alkalmazza a Btk., hogy alkotói nem bennünket kérdeztek meg, hogy miképp is kéne a prostitúció fogalmát meghatározni.

17 A 2012. évi II., a szabálysértésekről szóló új törvény egyetlen szikár mondatban szabályozza a kérdést: „172. § Aki a külön törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján hozott önkormányzati rendeletben a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi, szabálysértést követ el.” Magyarul: bármely jogalkotó tetszése szerint korlátozhat vagy tilthat bárkinek bármit a szexuális szolgáltatásokkal kapcsolatban.

18 <http://bit.ly/1cTtvdr>

Kétségtelen: azt, hogy valaki pénzt fogad el szexért, a mi jogrendünkben sehol nem bünteti a törvény. De ez még nem jelenti azt, hogy a prostitúció legális volna. Csupán annyit jelent, hogy a törvényeink szelleme szerint a prostituált a prostitúció szóban összefoglalt bűncselekménycsoportnak nem elkövetője. Hát akkor mije?

Az utóbbi kérdésre még az új Btk. sem ad választ. Illetve szerencsénk van, mert két helyen – a kerítésnél¹⁹ és a gyermekpornográfiánál²⁰ (talán véletlenül?) – szerepel a „sértett” szó. Ez a jövőre nézve reményekkel tölthet el bennünket: ahol ugyanis sértett van, ott a sértetti jog is érvényre juthat előbb-utóbb.

A prostitúció tehát nem legális Magyarországon. Azaz... azaz mégis legális, hiszen a NAV ellenőrzi, hogy a prostituáltak adnak-e számlát²¹. Megáll az ész: Földi Ágnes, a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületének elnöke azt mondja, hogy hat éve lehet a prostitúcióra (szerinte: szexmunkára) legálisan adó-besorolási számot kérni. Természetesen ez se igaz: először is nem hat éve, hanem – változó nevek alatt – sokkal régebben, másodsor is nálunk ilyen, hogy adó-besorolási szám, nincs, nálunk TEÁOR-szám van, s az, minthogy a prostitúció nem legális foglalkozás, prostitúcióra nem is kérhető. Viszont, mivel másrésről minden jövedelem adóköteles²², a prostituáltak is van módja vállalkozást nyitni mondjuk a 960404 számú, képesítéshez nem kötött fizikai közérzetet javító szolgáltatás mint főtevékenység bejelentésével. Persze, mi értjük, hogy a TEÁOR összeállítója talán a prostitúcióra *gondolt*, amikor ezt a tevékenységet beiktatta a listába. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a prostitúció legális. Csak annyit jelent, hogy a prostituáltak tevékenységük miatt nem büntetendők, ám, ha adózatlan bevételre tesznek szert, akkor (mint sok minden másért) ezért is megkaphatják a magukét.

Gender – a „nemi szempont”

A következő sorozatos félreértésekre okot adó téma a prostitúció és az emberkereskedelem *neme*. Magyarországon a nemek közötti egyenlőség követelményét – nem csak az olyan nyilvánvalóan a nemekhez kötődő területen, mint a prostitúció és az emberkereskedelem – úgy szeretik érteni, hogy szóba se hozzuk a nem (a gender) kérdéskörét, mintha a nem

19 Btk. 200.§. (4) b)

20 Btk. 204.§. (2)

21 <http://www.vg.hu/gazdasag/adozas/szexhirdetesekre-mentek-az-adoellenorok-411330>

22 Több, mint tíz évvel ezelőtt egy rádió-nyilatkozatomban azt mondtam, hogy a prostitúció megadóztatása révén az állam a stricik egyikévé lép elő (vagy vissza), s hogy szerintem a prostitúcióból szerzett jövedelmet, minthogy bűnözésből származik, nem adóztatni, hanem elkobozni kellene, s abból a prostituáltakat és az áldozatokat kellene segíteni, támogatni. Hamarosan felhívtam Vámosi-Nagy Szabolcs, aki akkor az Adóhivatal vezetője volt, és közölte velem, hogy tévedek: minden jövedelem adóköteles, s hogy az Adóhivatal nem vizsgálja, hogy valamely jövedelem tisztességes vagy tisztességtelen úton jutott-e a birtokosához, csak adót vet ki rá. Én azért úgy tudom, hogy a rablásból és orgazdaságból keletkezett jövedelmeket, ha tudomást szerez róluk a hatóság, nem szokták megadóztatni. Ezt támasztja alá egyébként az EU 2011/36/EU sz. irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről is, amely – ahogy a gyermekjogi egyezmény kiegészítő jegyzőkönyve is – külön foglalkozik az emberkereskedelem, illetve a gyermekprostitúció révén szerzett javak elkobzásának kötelezettségével. (<http://bit.ly/Kucgou>)

dimenziójának pusztán megemlékezésével már önmagában elkövetnénk a megkülönböztetés tilalmas cselekményét. Az előző részben megismert nemzetközi joganyagok egytől egyig nagy hangsúlyt helyeznek a nemi szempontokra, külön pontokban, cikkekben, paragrafusokban tartják szükségesnek leszögezni, hogy *a részes államok mindig figyelembe kell vegyék a nemek egyenlőségét, a nemi szempontot* stb. Kár, hogy nem mondják meg, mit értenek pontosabban rajta: így a mi szabályozásunkból ez a gondolat rendre kimarad. Sem a prostitúcióra, sem az emberkereskedelemre vonatkozó hazai szakirodalom érdemben nem foglalkozik a nemekkel.

S bár mindenki tudja, hogy a prostitúcióban nők és lányok, illetve kisebb részben fiúk (vagyis együtt: gyermekek) szerepelnek az egyik oldalon (áru), és gyakorlatilag teljes körben férfiak a másik oldalon (vevő), és azt is mindenki tudja, hogy az eladói, üzletszervezői szerepkörben is döntően férfiak foglalnak helyet nem elhanyagolható (bár alárendelt) női segédlettel, a jogalkotó és jogalkalmazó mégsem érzi feladatának, hogy világossá tegye: *itt a nők és gyermekek férfiak általi elnyomásának és kizsákmányolásának az intézményrendszerével állunk szemben*, s a dolog – minden más körülménytől függetlenül is – MÁR CSAK EMIATT is üldözendő.

Ehelyett a magyar politika és szakpolitika – ahogy más területeken is – egyszerűen kiretusálja a gendert, a társadalmi nemet a vizsgált és kezelt jelenségcsoportból. S ami nincs, azzal ugye probléma sem lehet.

Emberkereskedelem és prostitúció kapcsolata

A magyar jogi szabályozás – az új, a korábbinál összehasonlíthatatlanul korszerűbb Btk. is – hallgat a prostitúció és az emberkereskedelem kapcsolatáról. A prostitúció különféle üldözendő cselekményeit ismertetve nem utal arra, hogy az áldozatok (nincsenek is áldozatok) emberkereskedelem révén is kerülhettek a prostitúcióba, ez a körülmény a súlyosító feltételek között sem szerepel. S ugyanígy az emberkereskedelem tényállása sem foglalkozik azzal az eshetőséggel, hogy az áldozatot prostitúció végett adják el vagy veszik meg. Pedig az esetek világszerte legalább a háromnegyedéről, hazánkban minden jel szerint ennél is nagyobb hányadáról van szó.

A prostitúció emberkereskedelem nélkül, az emberkereskedelem prostitúció nélkül két értelmezhetetlen üres halmaz: olyan, mint áruterelés kereskedés nélkül, illetve bolt árukészlet nélkül.

A prostitúció és az emberkereskedelem közötti összefüggés eltűnése a jogszabály szövegéből korántsem a véletlen vagy valaminő figyelmetlenség műve. Hiszen azok a nemzetközi dokumentumok, amelyek szövegére a magyar jogalkotó támaszkodott, explicite foglalkoznak ezzel az összefüggéssel, a magyar Btk. 192. §-a, az emberkereskedelem tényállásának ismertetésekor azonban meg sem említi a prostitúciót vagy a szexuális kizsákmányolás fogalmát (csak általában a kizsákmányolást, s a szóba jöhető szexuális kizsákmányolás-jellegű cselekmények közül egyedül a gyermekpornográfiát jeleníti meg).

Mi több, míg a nemzetközi egyezmények az emberkereskedelem fő céljaként jelölik meg *kizsákmányolást*, addig a Btk. az áldozatok *adásvételét* helyezi a középpontba, egy olyan

mozzanatot, amelynek bizonyítása rendkívül nehéz, s az emberkereskedelem folyamatában – így, eladás és megvétel formájában – nem is feltétlenül történik meg.

Míg a nemzetközi egyezmény az emberkereskedelem fő cselekményeként a toborzást, szállítást, fogadást stb. jelöli meg, az anyagi ellenszolgáltatás nyújtását vagy elfogadását csak ezek eszközöként mutatja be, a magyar Btk. idevonatkozó tényállása a toborzást, szállítást, közvetítést stb. csak az adásvételt elősegítő melléktevékenységekként ismeri el.²³

Projektünk – Az áldozatsegítő segítője – és konkrétan e tanulmány szempontjából is alapvető jelentősége van annak, hogy mit vett át a magyar jog az emberkereskedelemre vonatkozó nemzetközi egyezményekből. A felsorolt nemzetközi egyezmények ugyanis – azok is, amelyeket ratifikáltunk, tehát, amelyek végrehajtása kötelező ránk nézve, és a gyermekáldozatok védelmét szolgáló Lanzarote Egyezmény is, amelyet még nem ratifikáltunk – az emberkereskedelem sértettjét áldozatnak tekintik, és ennek megfelelő ellátást írnak a számára részletesen elő. A Btk. homályos fogalmazása, az egyezmények fogalommeghatározásaitól való apróbb-nagyobb eltérések eredményeképp a magyar büntetőjog valóságában NINCS (vagy alig-alig van) a (gyermek-)prostitúciónak és az emberkereskedelemnek áldozata, s így nincs is kik számára az ellátórendszert és a hozzá tartozó szakmai apparátust kiépíteni és működtetni.

A prostitúció és az emberkereskedelem közötti összefüggés „kiretusálása”, az emberkereskedelem nemzetközi egyezményekben megadott fogalmának következetes²⁴ félreértelmezése elkerülhetővé teszi az azonnali sürgető cselekvést, az ellátórendszer, a szexuális kizsákmányolás áldozatai speciális helyzetéhez és igényeihez szabott szakemberképzés kialakítását és bevezetését, az áldozattá válás okainak mélyebb feltárására szolgáló kutatások, vizsgálatok megrendelését, megszervezését stb. Amíg nincs számottevő áldozati kör – emberkereskedelem címén évente 10-20 vádemelésre kerül csupán sor –, addig nyilván nincs is szükség komolyabb intézkedés-csomagra az áldozatok ellátása érdekében.

Ki hát az áldozat?

A Btk. a prostitúció definícióját a záró rendelkezések között adja meg: „459.§ 25. prostitúció a rendszeres haszonszerzés céljából történő szexuális cselekmény végzése”. S ezzel egyértelművé teszi, hogy a prostitúció főszereplőjének továbbra is a prostituáltat tartja, aki ráadásul nem is holmi *jövedelemszerzés*, hanem egyenesen *haszonszerzés* érdekében teszi, amit tesz. Az új Btk., bár sokkal haladóbb és igazságosabb módon, de ma is őrzi a korábbi, elavult büntetőtörvénykönyv avított szemléletét (a prostitúciót gyakran emlegetik mint sértett/áldozat nélküli bűncselekményt), hogy a kérdéses cselekményt a prostituált követi el, s a többiek – akik a prostitúció egész intézményrendszerét szervezik, mozzatják, akik a hasznot valójában húzzák az egészből – csak „élősdí”, ügyeskedő „holdudvart” alkotnak körülötte, és az igazi, a tényleges főszereplő: a vásárló, lényegében még csak nevesítve sincs, legfőljebb a gyermekprostitúció

23 A Btk. 192. §-t és a Varsói Egyezmény fogalommeghatározását egy táblázatba rendezve megtalálja az olvasó a mellékletben, hogy maga is meggyőződhesse a különbségről.

24 Évek óta bírálják a jogászok az emberkereskedelem fogalmának félrefordítását a mindenkori Btk.-ban. Dr. Czine Ágnes PhD értekezésében pl. egész fejezetet szentel a pontatlan, félrevezető fordításoknak. (<http://bit.ly/1dWZNCH>)

kihasználása tényállás eldugott aleseteként: „aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt”²⁵.

Korábban volt róla szó, hogy a most hatályos, új Btk. egy-két helyen már sértettként emlegeti a prostituáltat, ami komoly előrelépés a korábbiakhoz képest. *Általában* azonban ez nem mondható el: a prostitúcióval foglalkozó paragrafusok többnyire nem sértettként kezelik a prostituáltat, még a gyermekprostituáltat sem. A bűncselekmény sértettje kifejezés hiánya azt sugallja, hogy a jogalkotó nem tartja sértettnek, áldozatnak a prostituáltat, így a büntető jogszabály – hogy nagyon bürokratikusán fogalmazzunk: – nem „keletkeztet” áldozatvédelmi és áldozatsegítő intézkedéseket a prostituáltak javára. Világosabban: *a Btk. prostitúcióra vonatkozó paragrafusaiból* – még a gyermekprostitúcióra vonatkozókból sem feltétlenül – *nem következnek a tárgyalt bűncselekmények következtében súlyos sérelmeket szenvedők megsegítésére irányuló kötelező állami feladatok.*²⁶

Az emberkereskedelemre vonatkozó nemzetközi egyezmények nyomán azonban, mivel ezek igen részletesen előírják áldozatvédelmi kötelezettségeket a részes államok számára, megszületett **a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről** szóló, 2005. évi CXXXV. törvény²⁷, amely sok egyéb között „az emberkereskedelem áldozataként azonosított személy” számára különféle támogatásokat, segítségnyújtást rendel el: „4. § (1) Az állam áldozatsegítő szolgáltatásként elősegíti az áldozat érdekeinek érvényesítését, azonnali pénzügyi segítyt ad, jogi segítségnyújtást, illetve szükség szerint védett szálláshelyet biztosít” (*kiemelés tőlem – BA*). A védett szálláshelyre jutást az állam kizárólag az e célra felhatalmazott szervén (OKIT) keresztül biztosítja. Ezt a szolgáltatást újabban (nem tudni, 2005-2013 között mi szabályozta) **az emberkereskedelem áldozatainak azonosításának rendjéről** szóló 354/2012 (XII.13.) sz. kormányrendelet²⁸ szabályozza. Hogy mi számít védett szálláshelynek, hogy hány férőhely van, hogy ott pontosan milyen szolgáltatást nyújtanak, s hogy az állam miképp finanszírozza ezeket az intézményeket, arról még nincs információ.²⁹

A tanulmány a későbbiekben remélhetőleg meggyőző részletességgel fogja bemutatni, hogy az áldozatvédelemmel és az áldozatok, veszélyeztetettek megsegítésével, támogatásával

25 Btk. 203.§. (2) bekezdés.

26 Két fontos törvényt kell itt még számításba venni: a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényt (Gyvt) és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényt. E két törvény szabályozza a társadalmi hátrányok miatt államilag (is) szervezett támogatásokat, segítség-fajtákat, ellátásokat, és definiálja a segítségnyújtás és támogatás célcsoportjait. E két törvény nem tartalmazza a prostituált, prostitúció, szexuális kizsákmányolás, szexuális, szex, emberkereskedelem, gyermekkereskedelem stb. szavakat. E fogalomkör mentén tehát a két legfontosabb, a rászoruló állampolgárok megsegítését szolgáló törvény nem nyújt senkinek semmit.

27 <http://bit.ly/19GzmzN>

28 <http://bit.ly/1d7tKnd>.

29 Az interneten egyedül jelen projektünk honlapja ad nem jogász olvasó számára is követhető tájékoztatást [az áldozatsegítéséről](#). A honlap egy 2013. januári bejegyzéséből annyit tudunk meg, hogy a védett szállás egy friss, 2013. január 1-jével létrejött intézményforma (ami persze így nem egészen igaz). A védett szállás mibenlétéről és elérhetőségéről azonban – nyilván nem ok nélkül – sokat ebből sem lehet megtudni.

foglalkozó intézmények és munkatársaik – sem tárgyi, sem anyagi, sem személyi feltételeiket illetően – a legkevesbé sincsenek fölkészítve arra, hogy az áldozatvédelemmel és megelőzéssel kapcsolatos, a nemzetközi egyezmények által előírt feladatokat ellássák.

Élünk hát a gyanúperrel, hogy a büntető- és szabálysértési, illetve az áldozatsegítést, -kártalanítást és -védelmet szolgáló törvények, az áldozatok azonosítását rendező rendelettel együtt *szánt szándékkal fukarkodnak a sértetti, illetve áldozati rang osztogatásával*. Ha ugyanis „hivatalosan” is annyi áldozat lenne, ahány valójában van, ugyan ki és hol tudná ellátni őket?

... és ki az elkövető?

Az elkövetők meghatározása terén már valamivel nagyobb buzgalmat mutat a jogalkotó. Mint korábban jeleztük, amit a Btk. nem tudott hatékonyan szabályozni, arra más törvények, rendeletek révén kerestek megoldásokat.

Foglaljuk össze a prostitúcióra vonatkozó, részben már ismertetett Btk.-n kívüli jogszabályokat:

- A „**maffiatörvény**” néven közismert, a szervezett bűnözés elleni fellépésről szóló 1999. évi LXXV. törvény³⁰; e törvény szerint az önkormányzatok, a prostitúció tömeges megjelenése esetén kötelesek türelmi zónát kijelölni, ám az önkormányzatok, jól felfogott érdekeiket követve, nem jelölnek ki türelmi zónákat. Ezért az utcai, út menti prostituáltak gyakorlatilag mindenütt tiltott helyeken állnak. Az elfogásukról és előállításukról tudósító rendőrségi közlemény szinte minden alkalommal jelenti, hogy ott speciel nem tömeges a prostitúció (értsd: az önkormányzatnak nem is kellett volna türelmi zónát kijelölnie, ugyanakkor a rendőrség is jogosan viszi el vagy bírságolja meg a prostituáltakat). Ez a jogszabály, amint láttuk már, széles körben tilalmazza a prostitúciót elősegítő legkülönbözőbb tevékenységeket a hirdetéstől a szórakozóhelyen, szállodában való megtűrésig. A prostituált szabálysértőkkel szembeni rendszeres és tömeges fellépés egy-egy kampányidőszakban (ilyenre került sor pl. 2013. május-augusztus között) kiegészül egy-két kerítő, bordélyos, sőt, elvéve egy-egy tilosban járó kliens megbüntetésével is (természetesen – nehogy otthon kiderüljön – kizárólag helyszíni bírság formájában).
- 1999-2011 között hatályban volt az ún. „**bárcarendelet**”, amelyet ugyan az AB 2010. végén eltörölt (1/2011. (I. 14.) AB határozat³¹), ám a hatóság azóta is napi rendszerességgel alkalmazza, bár a rendeletet magát minden hivatalos internetes oldalról levették. A napi rendőrségi tudósítások azonban ma is arról tájékoztatnak, hogy a prostituáltakat a védett övezetben állás és a szükséges egészségügyi igazolás hiánya miatt állították bíróság elé. Külön érdekessége ennek a jogszabálynak, hogy a „szükséges orvosi igazolást” ugyanúgy megkívánják a kiskorú prostituáltaktól, mint a felnőttektől. Még szerencse, hogy nem szoktak ilyent találni náluk, mert akkor meg az orvost kéne

30 <http://bit.ly/1cTtvdr>

31 <http://bit.ly/1dneEWZ>

följeleníteniük – s nem csodálkoznék, ha az efféle följelentés foglalkozástól való eltiltással végződne –, amiért, merőben jogszerűtlenül, gyermek számára a prostitúció végzésére feljogosító igazolást állított ki.

- A 2012. évi II., a **szabálysértésekről** szóló új törvény³² 127.§-a (Tiltott prostitúció) a szexuális szolgáltatásokkal kapcsolatos tetszőleges tilalom meghozatalára hatalmazza fel az önkormányzatokat és a parlamentet, 18. §-a pedig lehetővé teszi fiatalok ellen elzárás (30 napig, halmazati büntetés esetén 45 napig), pénzbírság (törvényes képviselő jelenlétében akár helyszíni bírság is), 16 életév betöltése után közérdekű munka kiszabását is.
- Az adózás rendjéről szóló törvényt pedig alkalmilag szokták a prostituáltak ellen bevetni, ha épp kevés az ügy, vagy ha kampány van: hisz a prostituált nem bűnelkövető, legális tevékenységet végez (korábban már kimutattuk, hogy valójában nem), s így rá lehet ereszteni az adóellenőröket³³.

A prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatos hazai jogi szabályozás terén tapasztalható zűrzavar tragikus eredményeképp segíteni, támogatni, kigyógyítani való áldozat nincs (pontosabban nem látszik), elkövető azonban annál inkább van: aki ki más lenne, mint épp maga a prostituált, lehet akár gyerek is, hisz végtére is ő alkotja a zavaró tömeget. (Azért persze a kerítő, bordélyos, kitartott is lebukhat időnként, sőt, elsősorban nemzetközi nyomásra, illetve kezdeményezésre néha egy-egy elbizakodottabb emberkereskedő is horogra kerül.)

II. rész

Amit az interjúkból megtudtunk

Szakemberekkel és „áldozatokkal” készítettünk interjúkat. Az „áldozat” szót idézőjelek közé tettem, mert ahogy a jogszabály, úgy a magyar közgondolkodás sem tekinti a prostituáltat áldozatnak. Mi, akik ezen a projekten dolgozunk, azonban igen. Remélem, az olvasó, a tanulmány végére legalábbis közelebb kerül a mi álláspontunkhoz.

Nem törekedtünk sok interjúra, inkább minél alaposabban próbáltuk megérteni az ellátórendszer működését és problémáit. S noha a pár „áldozattal” folytatott beszélgetés fő témája az ő életük volt, azért tőlük is igyekeztünk „kinyerni” az őket ellátó rendszerre vonatkozó tapasztalatokat.

32 <http://bit.ly/1bCxVky>

33 A 2013 augusztusában végzett adóellenőrzés során (<http://www.hajdupress.hu/hirek/cikk/31888-elmerult-a-nav-az-erotika-vilagaban>) a pénzügyőrök nem csak a prostitúcióból származó jövedelem után befizetendő adó elmaradása miatt bírságolták meg a prostituáltakat, de tiltott prostitúció szabálysértése miatt is feljelentették őket. Egy kerítőt is találtak, őt is följelentették. Jó lenne azért tudni, hogy az ő jövedelmével vajon mit kezd az adóhivatal?

Természetes, hogy olyan ügyfelekkel találkozik csak a kutató, akik valahogy belekerültek az ellátórendszerbe (szándékosan kerültek a magát a prostituáltak érdekvédelmi szervezetének nevező SZEXE segítségét, minthogy korábban azt figyeltük meg, hogy a nyilatkozó prostituáltakat a szervezet vezetője válogatja ki). Ez akkor is torzítja a képet, ha nem volt szándékunkban „reprezentatív” felmérést végezni. De mivel éppen az ellátórendszert kutatjuk, megfelelőnek tartjuk, hogy olyan interjúalanyokat keressünk, akik ügyfelei valamelyik ellátásnak.

A kutatás alapjában véve azért a szakemberek beszámolóira épül; arra voltunk kíváncsiak, mennyire vannak tisztában a témakör alapvető fogalmaival, mi a véleményük a problémáról, mennyire ismerik fel az áldozatokat, milyen eszközök állnak rendelkezésükre és milyen igényeket, javaslatokat fogalmazznak meg.

Mi az emberkereskedelem?

Erre a kérdésre tulajdonképp senki nem tudott válaszolni, kivéve egy interjúalanyunkat, aki (vezető rendőrségi dolgozó) előkapta a Btk. szövegét és felolvasta a definíciót.

Még egy érdemi válasz érkezett:

(5SZ) „... amikor valakit erőszakkal – és ez nem lényeges, hogy beleegyezett vagy nem, mert ez nem releváns – elvisznek, kényszerítenek, gátolnak a mozgásában, olyan tevékenységre kényszerítik, amire ők akarják, lehet ez bármi, nem muszáj, hogy prostitúció legyen, lehet házimunka vagy bármi rabszolgatevékenység, és benne van a szóban, hogy valamilyen módon adják-veszik, hogy pénzért vagy másért, vagy cserélgetik az is mindegy: a kihasználók csereberélgetik őket egymás között.”

De akár az emberkereskedelem fogalma, akár az emberkereskedelem oka (magyarázata, célja) volt is a kérdés, jobbra vagy egyáltalán nem tudtak válaszolni, vagy a kényszermunkáltatás valamely formáját képzeltek maguk elé, pl. így:

(2SZ): „[Oka?] Kereslet. Gondolom. Másrészt meg a különböző kiszolgáltatottságok. Egyenlőtlenségek. Magyarországon is vannak ilyen rabszolgasorban élő emberek...”

(7SZ): „Azt, amikor dolgoztatja, éhbérért, csicskáztatja, ahogy ők mondják. Ez nem klasszikus emberkereskedelem, ugyanakkor azt gondolom, valahol idesorolható. De ez az, amitől igazán szenvednek az ügyfeleink, viszont mindkét fél titkolja. Az egyik, mert szégyelli, a másik meg, mert ez az érdeke.”

[Ez milyen munka, amiről most szó van?] „Általában mezőgazdasági vagy háztartás.”

(1SZ): „Nekünk volt ilyen rabszolgatartós ügyünk, férfiembert munkára vittek el és ott zsákmányolták ki. Elég kilátástalan volt a rendőri eljárás, mert nemigen lehetett bizonyítani. Vagy nem akarták. Nagyon érdekes ügy volt. ...

Van ez a rabszolgatartás, amikor dolgoztatnak, és van a nők kizsákmányolása. Ez a két fő típus.”

Az **emberkereskedelem okát** firtató kérdésre legtöbbször³⁴ kijelentették, hogy nem nagyon van, vagy egyáltalán nincs személyes (szakmai) tapasztalatuk a témában, hogy filmekből, újságból tájékozódnak erről csupán. De azért, mikor tovább faggattuk őket, általában megemlítették fő okként (mint evidenciát) a keresletet. S hogy az elkövetővé, ill. áldozattá válásnak mi az oka – a legtöbb válaszadó esetén nehéz volt kibogozni, hogy van-e lényeges különbség e két szerep között –: többnyire a szegénységet, elmaradottságot, szexuális nyomort, a jó szeretetkapcsolatok hiányát, a magányt említették.

Az **emberkereskedelem elkövetőjének és áldozatának a profiljára** kérdezve is inkább csak kliséket kaptunk válaszul (volt, akitől semmit): elmaradottság, munkanélküliség, iskolázatlanság, gyermekkorban átélt elhanyagoltság vagy erőszak, az elkövetői oldalon még agresszió és gonoszság is, az áldozati oldalon kiszolgáltatottság.

De volt olyan interjúalanyunk, aki amikor az emberkereskedelem fogalmát fejtette ki, a „csicskáztatást” írta le, de amint áttért az okokra, már prostitúcióban gondolkodott:

(7SZ): „Volt ilyen tapasztalatunk, hogy kimentünk egy udvarba, s a padláson bújtattak így embereket, s azok dolgoztak, és teljesen illegális volt ez. Itt, Budapesten. ...

Hát, tipikus az a gyerek, akinek nincs meg a megfelelő érzelmi háttere, a szülővel felszínes kapcsolata van, ők azok, akik időnként megjelennek az átmeneti otthonban, hogy szeretnének bejönni, mert otthon már nagyon rossz, aztán persze nagyon hamar továbbállnak, a kerítésen keresztül... Szóval van ennek az éremnek több oldala is. De tipikusan az elhanyagolt, és elsősorban az érzelmileg elhanyagolt gyerekek, és nem annyira a klasszikus szegények. Amennyire én látom, a szegénységgel nem függ össze, viszont az érzelmi elhanyagolással igen, azzal, hogy nem hagynak időt a gyerekekre.”

Az emberkereskedelemről a megkérdezett szakembereknek kivétel nélkül elsősorban a kényszermunkáltatás (csicskáztatás) jutott az eszükbe. És ez nem véletlenül van így, hanem azért, mert a témában megszólaló autoritások minden esetben ezt az elemet emelik ki. Ha esetleg meg is említik, hogy szexuális kizsákmányolás céljából IS folyik emberkereskedelem (ha csak lehet, nem említik meg), akkor is hozzáteszik, hogy ezt már eleget tárgyaltuk (kvázi megoldottuk), most már ideje végre e tényleg nagyon komoly bajról, a kényszermunka céljából folytatott emberkereskedelemről beszélni. Sokan – szakemberek, újságírók is – keverik az embercsempészetet az emberkereskedelemmel, s ezzel csak tovább nő a zűrzavar.

Nem akarjuk azt sugallni, hogy a kényszermunka ne volna súlyos probléma. Azt állítjuk csupán, hogy a magyar hatóságok írásban és szóban, a témáért felelős személyek szórványos

34 Az emberkereskedelemre vonatkozó kérdésekre az áldozatsegítő szolgálatnál dolgozó vezető beosztású munkatársak sem tudtak érdemben válaszolni. Ők is kénytelenek voltak olvasmányaikra, filmélményeikre hivatkozni. S ez nem az ő személyes hibájuk. „(1SZ) Ez az eset volt 2007 körül, és azóta azért nagyon sokat változott a helyzet, mert sok esetet földerítettek azért. De azok közül is sok – tévériportokból tudom – visszament.”

megnyilatkozásaik során rendre azt üzenik a közvéleménynek s így a szakembereknek is, hogy prostitúció céljából folytatott emberkereskedelem (nálunk) nem létezik, vagy nem jelentős, nem is kell, illetve nem érdemes tovább csépelni róla a szót, foglalkozzunk INKÁBB a kényszermunka-problémával (lásd pl. a „Négy évre szóló nemzeti stratégia az emberkereskedelem ellenében” c. mellékletet).

Nincs mit csodálkoznunk tehát azon, hogy a prostituáltakkal, az emberkereskedelem áldozataival foglalkozni hivatott szakemberek – világos jogszabályi útmutatás, érdemi tájékoztatás, szakirodalom és szakirányú képzés híján azt se tudják, valójában eszik-e vagy isszák az emberkereskedelmet.

A prostitúcióról

A prostitúcióval kapcsolatos kérdéscsoportra már valamivel több választ kaptunk, bár a ***prostitúcióról mint rendszerről*** interjúalanyainknak többnyire nem volt képe. Ha a prostitúció különféle formáira kérdeztünk, legfőljebb az utcai meg az escort merült föl, és egy-egy alkalommal említették a luxusprostitúciót is. De hogy ebbe a fogalmi körbe tartoznék a pornográfia, a sztriptíz, lapdance, rúdtánc, a peepshow és a többi efféle, az egyik válaszból se derült ki.

Hogy ***miért van prostitúció***, azon, szemlátomást, mint afféle elméleti problémán, nem nagyon rágódtak. Van és kész. Mert kereslet van.

Ez egyébként a hét évvel ezelőtt végzett kutatásunk során tapasztaltakhoz³⁵ képest lényegi előrelépést tükröz. Abban a kutatásban a megkérdezettek szinte egyöntetűen a szegénységgel, az elmaradottsággal, illetve az erkölcsi hanyatlással – vagyis csupa, a prostituálthoz köthető indokkal – magyarázták a prostitúció mint egész létét. Ebben a kutatásban általánosnak mondható a válasz: a kereslet miatt. De hogy mi a kereslet oka? Azt nem nagyon tudtuk meg:

(2SZ): „...hogyméért van szükség kurvákra? Hát ezt a férfiatól kéne megkérdezni. ☺.”)

A prostituálttá válás okaként elsősorban az érzelmi elhanyagoltságot, a kötődés iránti vágyat, a családi mintát, családi hagyományt (!) és a pénz (ill. munka) hiányát említették. De azért akadt, aki a szegénységen kívül a személyes élettörténet során korábban a gyermek ellen elkövetett erőszak következményeivel is számolt:

(4SZ): „Ami közös bennük: szeretnének tartozni valakihez, szeretnék, hogy szeressék őket, nincs vagy nagyon laza a kapcsolatuk a családdal, nagyon korán vagy véletlenül csöppentek bele ebbe, vagyis nem úgy kezdődik a történet, hogy jó napot kívánok, szeretnék elmenni prostituálnak. ... A „barátom”. Nagyon sokszor találkozom mostanában azzal, hogy a nagyobb testvérek kezdik el futtatni. A bátyok. Ha öt-tíz évre visszamegyünk: ezt fölállalni a család

35 [A társadalmi nemi egyenlőség alapelveinek érvényesítése az emberkereskedelem, valamint a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolásának megakadályozása érdekében \(nemzetközi kutatási összefoglaló\), 2007.](#)

előtt ciki, tabu volt, de itt most egyre gyakrabban előfordul, hogy már nem tabu a család előtt. Valahogy meg kell szerezni a pénzt. Valamiből enni kell. Ennek egyre inkább gazdasági okai vannak. Valahogy fenn kell tartani a családot, a kistestvért...”

(8SZ): „Hát anyagilag nagyon ki vannak szolgáltatva. Nekik tényleg semmi anyagi meg egyéb támaszuk nincs az életben. Meg az, hogy nincs vesztenivalójuk. Ami még nagyon fontos, hogy az életüket túlélés-szerűen élik. Nincs jövőképük. Napról napra élnek. Nem gondolnak arra, hogy milyen szar lesz, ha elkapok valami fertőzést. Meg az iskolát sem gondolják át... nincs semmiféle jövőkép, nincs semmiféle terv. Tudják, hogy az, amit ők kikaparnak, az van. És nincsenek korlátok. Semmi se számít, nem csak a saját teste, a másik teste se. Valaki azt kérné tőlük, hogy most – bocss, de – dugjál a nemtudomkivel, és azért fizetek, a társaddal, vagy egy háromévesssel, azt is meg fogja csinálni...”

De azért a könnyűmunka-sztereotípa is megjelent:

(1SZ): „Elsősorban az erkölcsi érzék játszik fontos szerepet, tehát a nevelés, környezet, de el tudok képzelni normális környezetből jött lányt is, akit csalódások érnek, és akkor olyan mindegy, és a könnyebb pénzkereset, de el tudok olyant is képzelni, aki eleve a könnyű pénzkereset reményében eleve így induló, vagy, ugye, rákényszerített lányt is.”

Volt, aki a drogot jelölte meg fő okként:

(5SZ): „ Mert akik ebbe belekerülnek, azok valamilyen módon korlátozott döntési helyzetben vannak. Vagy azért, mert kognitíve képtelenek felfogni dolgokat, vagy máshogy. Nagyon nagy szerepe van ebben a drognak, mert a droghasználat, a függés az egy mindenáron való szükségletkielégítés, és aki komolyabb anyaghoz, nagyobb mennyiséghez akar hozzájutni, az nem mérlegel. Aki már vágyik a flashre, az már szüksége van az adagjára mondjuk heroinból, azt nem nagyon érdekli, hogy mi az az út és mód, ahogy ő ehhez hozzájut.”

A prostituált helyzetét – hogy nagyon vagy kevésbé rossz ez neki – volt, aki a külsejével hozta összefüggésbe:

(1SZ): „... mert van igényes, igénytelen. Konkrétan ... én fölfedeztem egy kis hölgyet, aki ott lakik. Eleinte azt hittem, hogy csak egy ott lakó hölgy, de aztán rájöttem, hogy mást is csinál, vagyis, hogy árulja magát, ez kifejezetten egy ötven fölötti szakadt, fogatlan, ápolatlan... szerintem, tehát még lelkileg sem lehet, külsőre szintén nem, iskolázottságra ugyancsak nem lehet valami jellemzőt mondani. Inkább az anyagi ellátatlanság, a szegénység az, ami közös lehet. Igen ... még lelkileg sem biztos, hogy egyféleképp élik meg. Nyilván van, akit megvisel, más meg nem is foglalkozik nagyon vele, éli az életét, esetleg iszik, kábítószerzik, hogy könnyebben viselje, de ezeket nem lehet általánosítani.

Valóban vannak igényesebbek, nagyon fiatalok, csinosak, ezeket látjuk a tévében celebekként...”

Meg akartunk tudni valamit arról, hogy milyen kép él a szakemberekben a **prostitúció vásárlójáról**. Gyakorlatilag semmi. De legalább kérdéseinkre ott helyben többen is megpróbálták kitalálni, milyen emberekből állhat a prostitúció klientúrája.

(7SZ): „Egyrészt nyilván önző, a másik fele, aki betegesen kéjsóvár, de az nem biztos, hogy a fizetős szolgáltatásba fut bele, hanem inkább az erőszakba. És azt gondolom, a szeretethiány itt is nyilván megjelenik.

És hát... hogy nem gondolja bűnnek, hogy megállok az út szélén és hogy végül is ez egy kaland volt, belefér és el se jut odáig, hogy a túloldalon ki az a lány, aki... hanem csak a pillanatnyi örömét keresi. Ez nekem valami döbbenetes emberi fejlődés.”

(6SZ) „Ez nagyon változó, de szerintem középosztálybeli, férfi, házas vagy párkapcsolatban él, ahogy így beszélgetünk, kevés olyan van, aki veszélyes lehet rájuk, tehát aki aberrált pl.”

(1SZ) „...konkrétan az egyik barátnőm mesélte, hogy van egy bátyja, aki magasan iskolázott, magas beosztásban, egészségügyben dolgozott, többet nem mondok, otthon nem olyan a házassága, s rendszeresen eljár ilyen jó, minőségi hölgyhöz, escorthoz, s azt mondja, neki ez jó. Gyerek van, minden van...”

(5SZ) „Majdnem biztos, hogy kirívó többségében férfiak a használók. Biztos van olyan nő, aki igénybe vesz fizetett alkalmazottat e célra, de biztos, hogy a többség férfi.

Namost azt gondolom, hogy használóvá az válik, akinek nagyon fontos, hogy akkor és ott uraljon egy helyzetet, És valószínűleg azért olyan fontos ez neki, mert másképp ez nem megy neki. Valamilyen módon nem ura az életének, nem ura a szexualitásának, nem ura az egészségének, nem ura a családjának, nem ura a környezetének, nem tudja befolyásolni a vele történő eseményeket, ez az egyik alapélménye, hogy nem tud hatékonyan.... És keres egy olyan területet, ahol ez biztosan megy neki. És a prostitúció egy ilyen terület. Ez az az ember, aki ha beül egy étterembe, biztos basztatni fogja a pincért, hülyeségekért...”

Mit gondolnak a **prostitútorokról**? – keveset. Vagy csak feltételeznek-kitalálnak valamit, vagy ismernek egy-két konkrét esetet. Általánosabb, összegezhető tapasztalatról nem számoltak be. A rendőrségnél vezető beosztásban dolgozó interjúalanyunk csak annyit válaszolt, hogy „Bűnügyi szakvonal”, vagyis, hogy ez nem az ő asztala.

(7SZ): „... azok a fajta irányítók, akik ebből a hasznukat szedik le, nevezhetjük őket akárhogy. Nyilván őket lehet a legkevésbé fölmenteni. Hogy kik ők? Nyilván erőszakos emberek. De, gondolom, közeli ismerősök, és lehet, hogy meredek, de akár családtagok is lehetnek. Olyan valaki, akiben ő megbízik, de aztán mégsem... És hát nyilván vannak a nagyhalak.”

(6SZ): „Kliens, strici, prostituált – nem tudom, hogy a kápó vonal mennyire jellemző itt, nem tudom. Illetve itt van női strici is, persze ezt ő nem vallja be, de ő a saját húgát és a keresztlányát futtatja konkrétan. Ez a nő húsz éve jött fel Budapestre, bántalmazó házasságból menekült, vélhetően először ő is prostituált lett, aztán leszbikus, de a párkapcsolatát úgy szokta hozni, mint az unokanővérem, ketten élnek egy lakásban és ott szobáztatnak. És van egy öregember is, aki jár a normál ügyeletbe, és fiatal lányokat hoz

magával, és azt már kiderítettem, hogy nála lehet lakni, vélhetően pénzért meg szexért, meg lehet szúrni szintén pénzért, valószínűleg ő árulja a tűt, tehát ő sok mindent csinál.”

(5SZ): „...mint minden ipari, üzleti, kereskedelmi ágazatban, vannak, akiknek az a szerepük, hogy megtalálják az árut, vannak, akik csak közvetítenek, kellenek megfizetett orvosok, akik ellátják a lányokat, nem biztos, hogy mindegyik társadalombiztosítást fizet, vagy ha elmegy a házi orvosához és azt mondja neki, hogy itt van a tizenharmadik tripperem, az esetleg olyan tanácsot ad neki, hogy nem kéne feltétlenül ezt csinálnia.

Másra is gondolok, mert ezek csak a nemi bajok, de az is előfordulhat, hogy a strici nagyon megveri, és sebész kéne, s a sebész azt mondhatja, hogy ezek nyílt sebek, hogy tetszett szerezni, és rendőrt hív....

Hát most annak a szegény stricinek sokat kell pókereznie, van neki 5-6-8-nője, nem lehet ott mindig, kell segítőember. Aztán kell a telefonos, valami diszpécser, ilyenek...”

Arra a kérdésre, hogy milyen **további szereplői** vannak a prostitúciós szisztémának (azt akartuk hallani, hogy a prostituálon, a kliensen, a szervező prostitútorokon kívül még az állam is a rendszer résztvevője, hisz ő gondoskodik a szabályokról s azok végrehajtásáról), az állam vagy annak bármely alrendszere csak egy interjúalanyunknak jutott az eszébe. Az alábbi, kissé henyén megfogalmazott szövegből a figyelmes olvasó megérti: a TEGYESZ munkatársa megpróbálta rávenni a rendőrséget, hogy ők jelentsék fel a TEGYESZ által fenntartott lakásotthonban zajló fiúprostitúció miatt az otthon vezetőjét, ne neki, a munkatársnak kelljen a saját kollégájával szemben fellépnie. Megtagadták a kérését. A gyerekeket ellátó drogdealerrel szemben ígért valami fellépést a rendőr, de a fiúprostitúció felgöngyölítését nem tekintette feladatának. Vajon miért?

(8SZ): „Na és [*a rendőr*] nyilván azért is bünteti a prostit, mert a futtató letejelt a rendőrségnek, s azt nem vehetik elő. Voltam ilyen tárgyaláson és ott abszolút ez megy, hogy akkor kapnak el [*a futtatót*], és akkor kapják el a kurváidat, ha nem vagy valamiért jóban a rendőrökkel. És ott összeszólalkozott valami járőrrel a 'Pisti', aki egyébként példás családapa volt ... azért kezdték el baszkurálni az ő prostitjait. Itt is az volt egyébként, hogy a rendőrség lepattintotta, hogy ők nem foglalkoznak ilyenekkel, hogy interneten fiúkkal...”

Hát én most X városban kértem a rendőrt, egy nagyon rendes rendőr volt, hogy írjon már a TEGYESZnek ő egy levelet, hogy mi az már, hogy a TEGYESZ pénzén működtetnek egy ilyen lakásotthont, amelyről a környéken mindenki tudja, hogy mi folyik, azt mondta, jó, de ez nem az ő szakterülete, ő nem avatkozik bele, de aztán visszahívott és mondta, hogy jó, hát akkor a dealert fogják elkapni, ráállítják a dealerre az embereiket, hogy azt, aki a drogot szállítja a gyerekeknek, azt kapják el.

... [*A rendőröknek*] a tökük tele van ezekkel a TEGYESZ-es ügyekkel. Biztos van valami a háttérben, amibe nem akarnak beavatkozni... nem akarnak valamiért, nem tudom, miért.”

A prostitúcióról többet tudtak interjúalanyaink, mint az emberkereskedelemről, ez a tudásuk azonban távolról sem volt szakszerű. Ezen sem lepődünk meg természetesen: sehol, semelyik szakma képzési anyagában nem szerepel ugyanis a prostitúció mint társadalmi jelenség. Nem tanítják okait, hátterét, szervezetét, egyéni és társadalmi következményeit, hatásait: *a prostitúcióra vonatkozó egész szerteágazó külföldi szakirodalom még nyomokban sem jelenik meg a hazai szakemberképzésben.*

Gyermekprostitúció

Interjúalanyaink mind hallottak már gyermekprostitúcióról s igyekeztek is választ adni, vagy legalább vélekedni a feltett kérdésekről – leszámítva a rendőrség magas beosztású munkatársát, aki erre is, mint a legtöbb tapasztalatra irányuló kérdésre, azt válaszolta:

(3SZ): „Nincs rá adatunk.”

Kíváncsiak voltunk, hogy a szakemberek **mit tekintenek gyermekprostitúciónak** – a rendőrségi munkatárs lakonikus válaszával mindjárt el is árulta, hogy kizárólag a kicsi, 10-12 év alatti gyerekeket használó, szupertitkos prostitúciós bűnözésre gondol e név alatt, s hogy a nyílt utcákon flangáló 16 évesek az ő szemükben nem gyermekprostituáltak.

Az a megdöbbenő tapasztalat szűrhető le az interjúkból, hogy a legtöbbször kiskorú gyerekekkel foglalkozó szakemberek – akik szinte kizárólag prostitúcióban is érintett gyerekekkel dolgoznak – nem azonosítják gyermekprostitúciónak a jelenséget. Nevelője van, fiatakorúak börtönében „védik meg”, de első pillanatban bűnözőként, és férfigprostituáltként azonosítja őt a TEGYESZ munkatársa:

(8SZ): „A rendőrségi kihallgatáson derült ki, hogy az a srác, aki konkrétan egyébként férfigprostituált is, aki ellen egy csomó büntetőeljárás van folyamatban, ő már Aszódon van, az éjszaka közepén vitették el Aszódra, mert eladta a társának a telefonját, és a vezető félt, hogy a társ, ha ezt megtudja, akkor megveri. A nevelő úgy védte meg a gyereket, hogy elvitette Aszódra előzetesbe gyorsan.”

Az egyik gyermekjóléti szolgálatot vezető szakember – nyilván szintén nem találkozik (felismert) gyerekprostitúció-esetekkel – nem tud világos különbséget tenni gyermek elleni szexuális erőszak és gyermekprostitúció között:

(7SZ): „Van az egészen szelíd formája [*a gyermekprostitúciónak*], amikor ... nyilván ezek ilyen sztorik, és nem is tudnék nevet tenni melléje, de vannak ezek a családok, ahol egy ismerős vagy valaki egyszer csak túl jóban lesz azzal a kislánnyal és nem mondom, hogy konkrét aktus is történik, de akkor sincs rendben az ilyen kapcsolat.”

És ugyanő hozzáfűzi:

(7SZ): „Hát, túl sokkal [*prostituálttal*] nem találkoztam, olyan volt persze, hogy sejtettük, de [*gyorsan*] továbbmennek a szakellátásba.”

A szerhasználóknak alacsony-küszöbű szolgáltatást nyújtó szervezet munkatársa sem rendelkezik biztos információval:

(6SZ): „Hát a fent említett pasinál [*az öregember, akinél szexért lehet lakni és szúrni is*] vannak fiatalok. Ugye a mi programunk egy anonim program, mi ugyan a születési évet megkérdezzük, de nem mindig valid, tehát nem nagyon mondott senki 18 éves kor alatti kort magáról, de a többségüknél 16 éves korban van.”

Az áldozatsegítő szolgálat vezető munkatársainak szintén nincs világos fogalma a gyerekprostitúció mibenlétéről. Itt egy viszonylag hosszabb interjú-részletet idézek, hogy kellőképp rávilágítsak a tájékozottság hiányára.

(1SZ): „Hát talán számottevő [*gyermekprostitúció*] nincs, de azért akad.
[*És mik az okai?*] Szerintem az elhanyagoltság. Mert ha lelkileg a szülő a gyereke mellett van, akkor nem megy el ebbe az irányba. A másik meg az anyagi igények. Mert ha azt látja, hogy a környezetében mindene megvan valakinek, akkor elmegy először a cukrosbáccsival, azután...
[*Szerinted hol húzzuk meg a határt a gyermekprostitúció és a felnőtt prostitúció között?*] Hogy érted, életkorban vagy tevékenységben?
[*Mindkettőt kérdezem.*] Életkorban szerintem egy ilyen 15 év. Mert szerintem manapság már 15-16 éves korban elkezdik az átlagos szexuális életet is – sajnos. És ezért én itt húznám meg a határt. A másik különbség szerintem, hogy a gyermekek vélhetően olcsóbbak, mert nem tudják az értéket felmérni. Nincs ebben tapasztalatom, ez csak egy feltevés.
[*Ugyanott állnak a gyerekek, mint a felnőttek, vagy másutt érik el őket a vásárlók?*] Szerintem teljesen más. Kevésbé látható. Mert nem annyira feltűnő, ha egy gyermek meg egy felnőtt megy. Viszont egy kurvánál, már bocsánat, egy prostituálnál már látszik. Jobban lejön. Egy gyereket szerintem behálózni is könnyebb.
[*Beszéltünk arról a lányról, aki a fiúotthonban dolgozott egy évig...: ő azt mondta nekem, az összes fiú kinn állt a Népligetben.*] Ja, a Népliget! A párom kiment fényképezni a Népligetbe és mesélte, hogy egyik bokor mögött meglátta magát az aktust és rosszul volt...”

Az egyik gyermekotthon igazgatója szerint gyermekprostitúción a 14 év alattiak prostitúcióját kell érteni (az intézetben 14-18 év közötti, szinte kivétel nélkül a prostitúcióba bevont lányok élnek, ők eszerint nem gyermekprostituáltak):

(4SZ): „[*gyermekprostitúció?*] Van. Nagyon is van. Sajnos van. Azt gondolom, hogy ... a 14 év alattiakra gondolunk, ugye? ... Hát szerintem a fő oka valami perverzió lehet csak. Mert az, aki ezeket a gyerekeket használja, az ...

[Van határ a gyermekprostitúció és a pedofil magatartás között?] Nagyon vékony... Én a munkám során értesülök erről. Nagyon sokszor kiderül... pedig nem lehet velem, különösen egy férfival, az igazgatóval, beszélni a dolgairól, de nagyon sokszor kiderül, hogy valamelyiknek a húgával – vagyis még kisebb gyerekekkel – van valami.”

Konkrét kérdésemre („Mi ez? Gyermekprostitúció vagy felnőtt?”), a TEGYESZ-nél dolgozó szakember és az egyik gyermekotthon nevelője is nagyon érdekes és megfontolandó választ ad: szerintük ugyanis el van csúszva a gyermek- és felnőttkor határa, nem tudható, hogy gyerek-e még a prostituált vagy felnőtt, hogy volt-e egyáltalán gyerek, hogy lesz-e egyáltalán felnőtt.

(8SZ): „Figyelj, nem tudom. Pont ez a baj ezekkel a gyerekekkel, hogy semmiféle felelősségérzetük nincs. Nem gondolják, hogy a saját tetteikkel ... és mindenféle bírósági megrendőrségi kihallgatáson ez a téma, hogy 'de te csináltad, te vagy a felelős érte, most ez lesz, most az, minek csináltad?' És a rendőr is, meg a bíró is nem érti meg, hogy a gyereknél ez a rész hiányzik, nem épült ki. Rosszul vannak szocializálva.”

(5SZ):”... hát sajnós az a rossz érzésem van, hogy akkor, amikor a rendszer berántja magába, akkor már nem az [*nem gyerek*]. A lelke még az, még, ha időben kikerül, még talán tud majd babázni, átélni a saját gyerekkorát, de amíg benne van a rendszerben, addig már nem gyerek. Határt nem nagyon tudnék meghúzni. De fölfele sem. Azt kell gondolni, hogy ha valaki tartósan benne van tartva egy ilyen helyzetben, az egy állandó regressziót jelent. Az a fantáziám, hogy a prostituált egy picit, hogy a kiszolgáltatottsága megmaradjon, gyereki szerepben van tartva.”

(8SZ): „Pl. ez a 'Pisti', ez egy elit futtató, akinek pl. volt madámja, volt egy lakás, odaköltöztette az összes kis leánykát, és volt egy csaj, akit kiemelt a kurvák közül, aki foglalkozott velük. Járatta őket manikűröshöz, orvoshoz, ez-az, ügyes-bajos dolgait, lakcímkártyát ő intézte, szóval ... hát érted, odamegy egy szerencsétlen kiscsaj, akivel soha nem... és hirtelen egy családot kap. Hát jól van, ezért le kell szopnia nem tudom, három embert egy nap (*vagy tizenkettőt, vetem közbe*), oké, vagy tizenkettőt, de ez neki nem számít. Mert olyat kap...

... És azt kell mondanom, hogy az a baj, hogy nincs ilyen [*t.i. határ a gyermek- és felnőttprostitúció között*], mert ezek szerint huszonegy évesen is gyereknek kell tekinteni, mert nincs belátása. Mert ha a tudatállapotot nézzük, akkor ő mindig gyerek marad. Ami a gyerekkor célja, a szocializáció, az nála nem történt meg. Na most akkor ő örökké gyerek marad.”

Nagyon fontos megértenünk, hogy a gyermekprostitúció körüli fogalmi homály, ami még ezeket a mélyen empátikus, kitűnő szakembereket sem kerüli el, ugyancsak a büntetőjogszabályok zavarosságára és a büntető igazságszolgáltatás könnyelmű és következtelen voltára vezethető vissza.

Teljesen rendben levőnek tartanám, ha a gyerekekkel foglalkozó szakemberek azon vitatkoznának, hogy mi a különbség egy 10, egy 14, egy 16 éves gyerek és mondjuk egy 21 éves fiatal prostitúciós helyzete között. De az itt olvasható válaszok esetében nem pusztán eltérő nézetekről, másutt és másutt elhelyezett súlypontokról van szó, hanem arról, hogy *nyolc nyilatkozó közül hét nem tudja* – vagy ha „valahol”, mint a rendőrség magas beosztású munkatársa, tudja is, de értelmezni már nem tudja –, *hogy a 18 év alatti prostituáltra a büntető törvénykönyv sértetti jogokkal felruházott sértettként tekint, s hogy a vele szexelő felnőtt ellene 3 év börtönnel fenyegetett bűncselekményt követ el*. Ez a nem tudás alapjaiban határozza meg mind a rendőrség és az igazságszolgáltatás, mind pedig a gyermekvédelem és a szociális ellátás hozzáállását.

Mit tudnak a megkérdezett szakemberek a prostitúció és az emberkereskedelem kapcsolatáról?

A megkérdezett nyolc szakember közül hétnek nem volt értékelhető gondolata, nézete vagy tudása az emberkereskedelem és a prostitúció kapcsolatáról. Az interjú-tervben szerepeltettünk pár segítőkérdést (lényegileg különböznek?, szorosan összefüggenek?, van prostitúció nélküli emberkereskedelem?, van emberkereskedelem nélküli prostitúció?), de ezekkel együtt sem tudtunk meg semmit: interjúalanyaink nem nagyon hallottak ezekről a dolgokról (leszámítva a rendőrség vezető beosztású munkatársát, aki erre a kérdésre is felolvasta a szerinte idevonatkozó jogszabályi mondatot).

A gyermekotthonban dolgozó nevelő viszont ismert egy történetet, amelyből számára – és a mi számunkra is – világosan kibontakozott a prostitúció és az emberkereskedelem közötti egyszerű, hétköznapi kapcsolat:

(5SZ): „... a Pécsről nagy nehezen visszamentett [szökésben lévő] lány, akit a következő állomáson kitétt a kalauzbácsi – nem azt kérdezte tőle, hogy miért [van itt jegy nélkül], hanem csak letette a vonatról, mert nem volt jegye. Ő azonban mindenképp vissza akart jönni ide [az otthonba], ezért, hogy némi pénzt összeszedjen, orális szexet kínált, hogy tudjon venni magának egy vonatjegyet. És akkor valahogy egy bácsi felfigyelt rá, és megkérdezte, hogy mi van, mire ő elmondta, hogy nagyon szeretne visszajutni az otthonba, mire a bácsi nem pénzt adott neki, meg nem megdugta, meg nem is leszopatta magát, hanem valahogy eljuttatta a rendőrökhöz, akik felhozták. Most bent van nálunk. Nagyon megijedt attól, ami történt.

Hát, az történt, hogy elvitte magával a Mókus (a másik gyerek), ott azonnal elkezdtek áruba bocsátani őt, telenyomták anyagokkal, azt mondja, nem tudja, mivel, de félnapok esnek ki neki, és akkor egyszer csak világos lett a számára, hogy őt most 200 ezer Ft-ért el akarják adni valami pasinak.”

Elmondtuk már, s most, a jobb érthetőség kedvéért nyersen fogalmazzuk meg: a *magyar hatóságok évtizedek óta a szakmai és laikus közvélemény szájába rágják, hogy prostitúció és*

emberkereskedelem között nincs kapcsolat, hogy az egyik normális emberi tevékenység (ha zavar is egyeseket), a másik ellenben csúnya dolog, bűncselekmény, amely viszont szerencsére nálunk nem olyan nagyon jellemző, többnyire férfiakat érint, és ház körüli, mezőgazdasági tevékenységekre irányul.

Minden gyermekotthonban vagy akörül dolgozó szakember nap mint nap látja, tapasztalja, és ha rákérdezünk, el is mondja, hogy ott állnak az intézet kapujában, ott hirdetnek az interneten a csábítók, akik aztán prostituálják, magukkal viszik, bujtatják, utaztatják, kölcsön adják, csereberélik, a gyerekeket (mindezzel hiánytalanul kimerítve az emberkereskedelemre vonatkozó Btk.-beli jogszabályban felsorolt tényállás-elemeket). De mivel a gyermekvédelem, illetve a szociális szolgáltatások, sőt, a rendészet és igazságszolgáltatás területén dolgozók sem tudják, hogy EZ maga az emberkereskedelem, azt mondják: nálunk olyan nincs, mi nem tapasztaltunk ilyesmit.

Az ellátás intézményi háttere

A kutatás nem csak a szakemberek prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatos tudására és tapasztalataira tért ki, kíváncsiak voltunk arra is, hogy az intézmény, amelyben dolgoznak, hivatalosan fel van-e készítve a kapcsolódó feladatok ellátására.

Interjúalanyaink rendre azt válaszolták, hogy maga a prostitúció és az emberkereskedelem kérdésköre nem szerepel az intézmény írott feladatai között.

Kivétel az Áldozatsegítő Szolgálat, amely hivatalosan is feladatának tudja az emberkereskedelem áldozataival való munkát. A probléma nem itt van, hanem ott, hogy az áldozatsegítéshez igazolni kell, hogy a kérelmező ténylegesen áldozat, és hogy konkrét anyagi kára keletkezett. Az évenkénti néhány vádemelésig eljutott emberkereskedelem-eset kivételével az áldozatiságot sem lehet bizonyítani, de az anyagi kárt még ezekben, az egyébként igazolt esetekben sem: hisz ahhoz azt is ki kéne mutatni, hogy VOLT valami pénze vagy tulajdona az áldozatnak, amit ELVETTEK tőle.

(1SZ): "... rendőri feljelentés, ugye, ez a feltétele. Ha konkrét kára van, ha konkrétan kézzel fogható, akkor a lelki sérülésben mi segítünk, a saját pszichológusunkkal megállapítatjuk a lelki sérülést, és akkor tudunk segíteni. Igazolható, anyagi kárnak kell lenni.

[Ha például van egy prostituált, akit kényszerrel kivittek külföldre, ott erőszakkal prostitúcióra kényszerítették, elvették minden pénzét stb.: ez kár?] Nem igazolható, az a baj. A kárnak igazolhatónak kell lennie. A jogosultságnak a feltétele a szándékos személy elleni bűncselekmény, személyi sérülés: lehet testi vagy lelki, ebben mi rugalmasabbak vagyunk, mint a rendőrség, mert a rendőrség nem tekinti sérülésnek a lelkit, de mi a lelki sérülést is annak vesszük. A saját pszichológusunkkal mi ezt megállapítatjuk, vagyis nem kell neki szakértői igazolásokat szereznie, nem ilyen orvosszakértői szintű igazolást követelünk rajta, mi ebben is segítünk neki, hogy van saját pszichológusunk.

De a kár igazolt kell legyen.

[Ez mindenképp anyagi kár? A sérülés – lelki vagy akár testi – nem számít kárnak?] Csak az anyagi kár megtérítésére van lehetőség, és azt is igazolni kell. Azt az anyagi kárt, hogy elvették a pénzét, csak akkor tudná igazolni, ha mondjuk egy bankszámlán gyűlt volna a pénze és azt vették volna el. E nélkül azt sem tudja igazolni, hogy volt az a pénz. Nem vagyoni kárt nem tudunk megtéríteni.”

A fenti levezetést érdemes még egyszer végigolvasni, hogy világos legyen: az áldozatok megsegítésére és kárenyhítésére szolgáló törvény kifejezetten kikerüli az emberkereskedelemnek, ennek a tömeges és szörnyű bűncselekménynek az áldozatait („Titeket – üzeni, hetykén fittyet hányva a nemzetközi egyezményeknek – titeket, emberkereskedelem-áldozatok, márpedig nem fogunk sem megsegíteni, sem kártalanítani!”).

Az Áldozatsegítő Szolgálat elvben nem csak pszichológiai, nem csak anyagi támogatást nyújthat, hanem igyekezhet más szervezetek segítségéhez is hozzájuttatni az igénylőt. De, mint megtudtuk, igen ritka az ilyen kérelmező:

(2SZ): „Elvileg ... évente egyszer-kétszer kéne statisztikát adni róla, de évek alatt egy-két ilyen emberkereskedelem-esetünk volt, nem jött vissza soha többé az a lány sem, aki egyszer, jó pár évvel ezelőtt, nekem erről beszélt. Kivitték, többé-kevésbé tudta és nem is tudta, visszaszökött, megverték, aztán Tatabányáról begyalogolt ide, de aztán soha többé nem láttuk.

[Ha idejön egy áldozat, mi az intézmény feladata: mit kell csinálni?] Bármilyen segítséget nyújtani. Menedékhelyet keresni, oda is el kéne tudnunk juttatni őket, akkor pénzügyi segély, pszichológus.

[Menedékhelyre? Vannak ilyenek?] Hát nem tudom, mert még nem kérdeztem.”

A többi kutatásunkba került intézmény írott feladatai között nem szerepel a prostitúció és az emberkereskedelem kérdése. Mindenki tisztában van természetesen azzal, hogy prostituáltakkal dolgoznak (habár azt, hogy ügyfeleik között emberkereskedelem-áldozatok is szép számmal akadnak, többnyire nem is sejtik), de ezt a munkát úgy kell végezniük, hogy azt sem törvényi háttér, sem az intézmény feladatlírása s ezekből következő eszköztára nem támogatja meg.

(7SZ): „Nincs rögzítve. Amit a Gyermekvédelmi törvény ír – ott ez nevesítve nincs –, az a mi feladatunk.

(4SZ): „Nincs protokoll. És nem is tudom, hogy ezeknek a tudásoknak a birtokában vagyunk-e. Én azt hiszem, nem is tudnék összeállítani egy ilyen protokollt.”

(8SZ): „Dolgunk a téma elhallgatása. Hallottad, mivel van elfoglalva a TEGYESZ (épp ellenőrzés volt): hogy milyen munkanaplót adunk le. Ez érdekli a vezetőséget. A gyerek, sem a problémái, az nem számít. Én vetettem föl értekezleten, hogy iskolákkal kellene lepaktálni, mert nincs hová vinni iskolába a gyerekeket. Ezek problémás gyerekek. A mai világban ki az, aki ilyen gyerekekkel akar foglalkozni? Termeljük a kis bűnözőket, szuper.

[Mégis van-e valamilyen szervezett-rendezett együttműködések más intézményekkel? Együttműködési modell, megállapodás.?] Semmi.”

Amíg a szociális törvény és a gyermekvédelmi törvény explicit módon nem sorolja fel a prostituáltakat, illetve az emberkereskedelem áldozatait mint olyan rászorulókat, akik megsegítésére az állam szociális szolgáltatásokat rendel, addig nem lesz lehetőség arra, hogy ezeket az ügyfeleket – még a gyerekeket sem – szakszerű és rendszeres ellátásban részesíthessük. Ahhoz ugyanis, hogy rendszeres adatgyűjtést lehessen előírni, hogy a prostitúció és emberkereskedelem társadalmi és egyéni hátterét, okait, hatásait feltáró kutatásokat és elemzéseket lehessen megrendeltetni, hogy ki lehessen dolgoztatni a legkülönbözőbb érintett szakmák egyetemi tananyagait, törvényi háttérre van szükség, amely állami feladatként fogalmazza meg a prostitúcióban élők (különös tekintettel a gyerekekre) és az emberkereskedelem áldozatainak ellátását.

A prostitúcióban és emberkereskedelemben érintett rászorulók ellátása számos párhuzamos szakterület együttműködését, ennek az együttműködésnek a rendszerszerű kialakítását követeli meg, ami ugyancsak nem képzelhető el célzott törvényi háttér nélkül.

Az ember nem gondolja, amikor interjúra kér fel egy szakembert, hogy nem csak kap – információt –, hanem ad is. Interjúalanyaink nagy érdeklődéssel gondolkodtak együtt velünk a kérdéseinken. Tényleg: mire is volna szükségük ahhoz, hogy feladatukat jobban el tudják látni?.

Szinte mindannyian elmondták, hogy egyáltalán semmiféle ismeretet, tájékoztatást, segítséget nem kapnak ahhoz, hogy a prostitúcióban élő, illetve az emberkereskedelemnek áldozatul esett nőket, gyermekeket segíteni tudják.

Meglepetve néztünk egymásra, amikor megértettük – a kérdező és a kérdezett egyszerre –, hogy *az áldozatok elsöprő többségét maguk a szakemberek sem azonosítják áldozatokként*. Nem derül ki róluk, hogy prostituáltak, hogy erőszak, emberkereskedelem áldozatai. Nem tudják, hogy akitől elraboltak egy pénztárcát, az szól és segítséget kér, de akit gyerekkora óta folyton megerőszakolnak, vernek, kényszerítenek, az nem szól, nem kér segítséget. Vagy ha szól és mégis segítséget kér, akkor azonnali és nagyon hatékony segítségre van szüksége, mert többé nem fog szólni, esetleg élni sem.

Nincs kutatás, nincs képzés, nincsenek a témában szakcikkek. Nincsenek fórumok: az emberkereskedelemtől és a prostitúcióról a bulvármédián kívül érdemben nincs beszéd.

A nagyon-nagyon rossz helyzetben lévő áldozatokkal – gyermekekkel – foglalkozó szakemberek, a rendőrök, pszichológusok, szociális munkások, gyermekvédelemben, gyámügyben, egészségügyben dolgozók a napi iszonyatos valóságot rózsaszín cukormázba mártott közhiedelmekkel kénytelenek enyhíteni: önkéntesség, szabadság, szexuális forradalom, akceleráció ...

Mindennapi munkájukhoz amelynek során dantei poklokban vergődő sorsokkal szembesülnek, akár évtizedeken keresztül egyáltalán semmiféle szakmai és életvezetési szupervíziót vagy segítséget nem kapnak.

A szakembereket, akik például a hétköznapi brutalitásból idekerült, szerfüggő, traumatizált gyermekekkel dolgoznak, nem válogatják, nem ellenőrzik aszerint, hogy bírják-e ezt a terhet. Némelyik egészen elképesztően inadekvát reakciókra vetemedhet – mi is védené meg tőle?

(5SZ): „Most volt egy ilyen eset, kirúgtak egy fiút, aki már sok éve itt volt, felbosszantották a lányok, felkapott egy kést, és odanyújtotta a lányoknak, hogy ide szúrjatok.”

Mit kezdjen egy pszichológus, aki egyedül vagy másodmagában lát el egy 70-100 fős intézetet, vagy mit kezdjen egy óvónő képzettségű nevelő mondjuk tíz egymást szexuális erőszakkal fenyegető gyermekű tizenévesssel? Neki ki segít?

Javaslatok:

- Legyen hová az áldozatnak menekülnie.

(2SZ): „Kellenének ezek a ... minek is hívják ezeket... (védett házak?)..., igen, védett házak. (Van ilyen?) Én azt gondolom, hogy van egy-kettő. A fővárosban talán.”

- Minden, az áldozatok ellátásával foglalkozó intézménybe több állandó pszichológus kellene, közöttük olyanok is, akik a munkatársakkal foglalkoznak.

(5SZ): „Hát ezeknek a lányoknak évekig tartó komolyabb terápiára lenne szükségük, de tényleg hosszan tartóan, monitorozva, jó lenne csoportterápia, de bőven tarkítani kéne egyéni terápiával is... Erről itt szó sincs. És persze nyilván pénz sincs rá, de nem vagyok biztos abban, hogy hiányzik valakinek is...”

... kéne legalább öt pszichológus, akik közül legalább egy gyermekpszichológus és a másik klinikai szakpszichológus, hogy le tudják fedni ezt a területet. Én tartanék egy pszichológust, akinek vagy fedve, vagy nyíltan, de az lenne a feladata, hogy a nevelőkkel foglalkozzon, és ki merjen olyanokat mondani, hogy drágám, neked innen el kéne menned, jó lenne, ha körülnéznél...”

- Az áldozatokkal is járó bűncselekményekkel foglalkozó igazságszolgálati intézményeknek szigorúan meg kellene hagyni, hogy az áldozatok, illetve a velük dolgozó segítő szervezetek és szakemberek adatait titkosan kell kezelni. Általában is fokozottan ügyelni kellene az áldozatok és segítőik biztonságára. Ehhez az igazságszolgálatás szerveinek tudatosságát növelni kellene az efféle bűnelkövetők veszélyessége vonatkozásában is.

(7SZ): „... amíg mondjuk az egyébként fenyegetőző ügyfélnek az ügyészség az én saját lakcímemet adja meg a börtönbe kapcsolattartási címként, s aztán maga az ügyfél jön be, s a

sajátos stílusában mondja, hogy 'hát, kiadták a címedet, de én nem akartalak ott hívni, nehogy zaklatásnak vedd'. Tehát az ügyfélnek több esze van, mint az ügyésznek."

- **Rendszeres képzés a szakembereknek**

(7SZ): „Ami gátló tényező, az a kollégáknak a félelmei, hogy mennyire mernek belemenni vagy belenyúlni egy ilyen család életébe, mennyire jobb esetben a bíróságon kötnek ki, és mennyire rosszabb esetben a kórházban. Mert azért itt kapnak komoly fenyegetést rendszeresen. Én magam is jártam bíróságra egy évig egy ügyféllel, s végül nagyon örültünk, mert kapott hat hónapot igaz, felfüggesztve. De kapott, s azóta nagyon jól el tudunk beszélgetni.

De ez a félelem létezik, s erre nagyon kevés tréning van, nem is tudom, hogyan juttassam hozzá őket – ez viszont komoly akadály. Erre tudatosan kell készülni, ez az önkéntes segítő képességekből nem feltétlenül fog kijönni.”

- **Sokkal több eszköz, program, projekt az ellátottak számára**

(4SZ): [Erre a sajátos és súlyos pszichés helyzetre, amelyben ezek a gyerekek vannak, vannak-e speciálisan kiképzett szakemberek?] Nincsenek.

[Van-e szupervízió?] Nincs. Semmi sincs. Végezz el egy valamilyen pedagógiai főiskolát '83-ban, érezz affinitást erre a dologra és már jöhetsz is ide dolgozni. Ha van belső késztetésed vagy olyan a főnököd, akkor elmehetsz továbbképzésre, inkább azért a saját pénzedből menjél persze.

Nem, nincs pénz. Nem tudom, van-e ilyesmi másutt, de hozzánk nem jutnak el a képzések.”

- **Hatékony, szabályozott, szankcionált együttműködés a különféle szervek – hatóságok, szociális, gyermekvédelmi intézmények stb. – között.**

(7SZ): „Mi alapvetően a gyámhivatal segítségét kérjük, amikor nem tudunk előbbre jutni, az oktatással eléggé vegyes tapasztalataink vannak, és ott is azt látom, hogy nagyon személyfüggő. Amíg volt gyermekvédelmi, az is nagyon személyfüggő volt, most meg még inkább el vagyunk akadva, mert legföljebb az igazgatóval tudunk kommunikálni, mióta nincs gyermekvédelmi, és egy-egy jobb fej osztályfőnökkel, mert nincs már az iskolákban olyan személy, aki ezeket a dolgokat összefogja. Nem tudom, ki találta ki, de óriási ötlet volt a gyermekvédelmisseket kivonni a forgalomból.”

(2SZ): „Nem lenne hülyeség, ha mi is elmehetnénk beszélni arról, hogy mit csinálunk, a gyermekotthonokba, szakemberekhez, rendőrökhöz... annyit megyünk a rendőrökhöz, és mégsem mondják az áldozatoknak, hogy jöjjenek és keressenek minket. Elég reménytelennek látom ezt. Sokszor még az egyszerű lopások áldozatait se küldik hozzánk, nem hogy az ilyen komolyabb bűncselekmények áldozatait, akiknek prostitúció vagy emberkereskedelem miatt van szükségük a segítségre.”

A meginterjúvolt szakemberek segítségével két felnőtt és három gyerek prostituálttal tudunk interjút készíteni.

A felnőtt prostituáltak – a szerhasználók számára alacsony-küszöbű szolgáltatást nyújtó szervezet ügyfelei, részben a helyszín miatt is, magukat elsősorban drogosnak és csak másod- vagy sokadsorban prostituálnak mondják. Mindketten nagyon erősen függenek, és mindketten azt állítják magukról, hogy nagyon is felnőtt korukban (30 éves kor körül, vagyis csak pár éve) kezdték a prostitúciót. Mindkettőnek van gyereke, az egyikük maga neveli, a másik nem.

A prostitúciót úgy állították be, mint amit önként csinálnak, bár utálják:

(9Á): „*[milyen volt az első?]* Nagyon rossz. Hát elmondták, igen, a lányok. Aranyosak voltak, próbáltak erősíteni, mondták, hogy úgyis szar lesz, akármit mondanak, meg lelkileg próbáljam meg feldolgozni. Meg próbáljak meg másra gondolni arra a pár percben, míg ezen átmegyek, aztán az idő megoldja. Arra gondoljak, amiért csinálom, az legyen előttem, nem a valaki.”

Mindketten azt mondták, hogy akkor „dolgoznak”, amikor akarnak, hogy nincs stricijük (az egyik egy „Madám”-nak dolgozik, de az nem strici, hiszen „megérdemli azt a pénzt”).

(9Á): „Nekem ő nem a futtatóm, hanem őnála dolgozunk, mert az övé a lakás. Ez nem striciség. Az a strici, aki kivisz az utcára egy nőt, és kajakra dolgoztatja. Hogy menned kell, ha akarsz, ha nem, gumival, vagy gumi nélkül, mert nekem pénz kell. Üti, vágja ezt a lányt a strici! ... Itt minálunk nincs. Itt vannak a lányoknak férje vagy barátja, de itt senki nincs kényszerítve. Irodában *[értsd: lakásbordély]* nincs olyan, hogy valakit kényszerítenek.”

Egyikük a szerhasználók részére alacsony-küszöbű szolgáltatást nyújtó szervezet információja szerint a környék egyik legnevesebb stricijének az élettársa, súlyosan bántalmazott nő, aki korábban volt Spanyolországban is, amire úgy emlékszik, mint valami jó világra, de hazakerült, mert hamis papírai voltak. (Magyarul: emberkereskedelem áldozata volt.)

(10Á): „...kitiltottak az Unióból, mert hazajöttem Magyarországra, és átmentem Ausztriába. És ott meg az osztrák rendőrök bejöttek a bárba. Pont, amikor készült a papír, tudod.”

Arról, hogy bántalmazták őket, nem beszélnek, csak mellékinformációkból derül ki:

(9Á): „*Volt-e valaha bármilyen műtéted?* Volt. Volt nekem egy alkari műtétem. *Mert eltört?* Igen. *És hogy tört el?* A galérialépcsőn elcsúsztam.”

Egyöntetűen önkéntesként definiálják magukat, akik csak a saját akaratukból vettek részt a prostitúcióban, és nem tartanak ki senkit, nem kényszerítették őket soha senki, a „vendégeikkel” se volt semmi probléma, bár természetesen a madám azért őrző-védő szolgálatot is szerződtetett:

(9Á): „...őrző-védő kft-nk van, akikkel szerződésük van. Verőlegények.”

A két felnőtt interjúalany egybehangzóan azt állította, hogy nincs semmiféle ellátás, amiben részesülnének, a túcsere-programról nem gondolták, hogy az is ellátás. Az áldozatsegítés szót hallották már, de úgy tudják, azt akkor kell fölkeresni, ha az embernek mondjuk ellopják a táskáját.

Szociális segítőről, szociális munkásról, családsegítőről nem tettek említést.

A három gyerek, 16-17 évesek, gyermekotthonban voltak az interjú készítésekor. Minthogy kerülni akarjuk a felismerhetőséget, nagyon szűkszavúan foglaljuk csak össze, amit megtudtunk tőlük.

Mindhárman nagyon korán kerültek bele a prostitúcióba. Ketten – elbeszélésük szerint – önként jelentkeztek intézetbe, mert otthon problémáik voltak: egyikük az apa iszákosságára és brutalitására hivatkozva, a másik elhanyagolás miatt kért segítséget.

Az intézetben azután korai szex, drog, szökés, prostitúció következett. Az egyik lány azt állította, hogy a prostitúcióba 14 évesen, a másik, hogy 15 évesen kezdett bele. A harmadik lány azt mondta, édesanyja kedvéért állt ki először, 9 évesen.

A három gyerek beszámolóí mögött elképesztő elhanyagoltság, a társadalom (szülők, iskola) részéről mély meg nem értés és az alapellátás teljes hiánya sejlik föl (ne higgyük, hogy egy város vagy egy megye gyermekvédelmének a hiányosságával állunk szemben: a három lány az ország három egymástól távoli területén élt).

Mindegyikük múltjában sötét tragédiák és drog sejlik fel: egyikük partnere – még az intézetben jártak együtt – egész kisiúként, az intézetben halt bele a drogtúladagolásba, másikuk kistestvére azért halt meg, mert az anya, bűnöző párja bírósági tárgyalására igyekezvén a gyerekeket rábízta egy drogos lányrokora, aki véletlenül rájuk gyújtotta a lakást, a harmadik 16 éves létére már viszonylag hosszú külföldi klubokban, bordélyokban folytatott prostitúciós múlttal rendelkezik, de ő csak füvet használ, és amivel megkínálják, legalábbis így mondja.

A három lány közül kettő volt külföldön. Egyikük, így mondja, egyedül, saját kezdeményezésére, magának megszervezte, hogy fogadják egy európai ország legális bordélyházában, lelevelezte, fényképeket küldött magáról és megvette a buszjegyet magának oda. Egyedül csak hamis személyit kellett szereznie (ezt meg is szerezte), mivel még csak 15 éves volt akkor. Aztán – így mondja – nem találta elég biztonságosnak a helyet, ezért másik országba ment, ahol, szerinte, jobb a feltételek. De az ottani rendőrség gyanút fogott, hogy kiskorú, s ezért hazaszökött.

(12Á): *[És olyan volt, hogy valakinek – mint egy stricinek – adtál pénzt?]* Nem.

[Soha?] Egyszer, amikor Magyarba egyszer kiálltam, azt a 20 eurót odaadtam neki. De azóta nem. Én megszenvedek a pénzemért, és azt nem adom senkinek oda. Az a kérdés, hogy én mit tanácsolnék ez ellen, vagy hogy... én annyit tanácsolnék, hogy ha valaki belefolyik, mert nagyon muszáj neki: magának! Nagyon könnyű helyeket találni az interneten, sok bár van, ki

közelebb akar, ki messzebb akar, esetleg közelebb Magyarországhoz, aki mondjuk a gyerekei miatt folyik bele, vagy ilyenek, hát... azoknak azt mondom, hogy inkább tényleg egy olyan helyre, ahol látja, hogy milyen, a fiatakorúaknak meg csak annyit, hogy ... nem érdemes belevágni, mert tuti bukta.

Nekem is majdnem bukta volt. Úgy volt, kinn voltam, leigazoltak a rendőrök, eddig mindenhol elhitték, hogy én vagyok a képen, pedig nem hasonlítottunk. És itt nem. Elküldték a képeket Magyarba, mondták, hogy majd este visszajönnek. És azzal a lendülettel, pénzem nem volt, felhívtam egy lányt, segítsen, jött értem egy taxis, bepakoltam, és mentem is, szálltam fel, ill. szálltam volna fel a vonatra. De nem volt. Kivettem egy szállást, kifizette a taxis ...

Neki két testvére van: a nagyobb „egyetemes” – ahogy ez az egyébként igen tájékozott gyerek mondja –, a másik még kicsi, általános iskolás. A szülei viszonylag jó módban együtt élnek, bár az apa külföldön kőműveskedik.

(12Á): „Kicsit fostam, hogy ha egyszer betéved a bárba, mert ugye föl voltam téve internetre ... mármint annak a honlapnak a képei... Én ott rontottam el, hogy felraktam a facebookra egy képet arról a honlapról, amelyiken ott állok és tartom a táblát és pózolok. Nem volt az eszemben, hogy azon a képen ott van annak a honlapnak a neve! És odaírtam, hogy „reklámfotózás”. Így aztán mindenki látta, elkezdtek mind áskálódni ellenem. Anyáék is mind látták, meg is nézték a honlapot... megtudták.”

Vajon miért, hogyan kerül egy jól szituált, városi család középső lánygyermekébe intézetbe?

(12Á): *[Még egyszer meg kell kérdeznem, hogy mi volt otthon különleges, amitől máshogy alakult a te sorsod, mint a nővéredé meg a húgodé?]* „Igen, már mondtam, hogy a makacsságom. Meg amit a gyámhivatal is mondott, hogy apa nem bírja elfogadni az én személyiséget, a viselkedésemet.”

Apa nem bírta elfogadni a gyereket: így hát a magyar gyermekvédelem prostituáltat csinált belőle.

A másik lány azt állítja, hogy nem prostitúció céljából volt külföldön, hanem azért, mert épp oda szökött, ott kapott menedéket az itthon őt bántalmazó futtatói elől. Pillantsunk bele egy tizenéves prostituált történetébe:

(11Á): *[Nem volt olyan, hogy rendőr jött?]* „De igen. Többször bevittek. És ezért dobtam fel már utána. Azért vittek be, mert se papírom, se igazolványom, se semmim nem volt.
[És ők mindig az intézetbe vittek vissza?] Hát olyan is volt, hogy letettek fogdára, meg börtönben is voltam ezmiatt, voltam egyszer öt napot, utána meg tízet.

[Milyen volt a börtönben?] Hát ... amikor öt napot voltam, totálisan ki voltam készülve, de csak ... attól, hogy be voltam csukva. Itt is: ki voltam készülve.

[Egyedül voltál?] Kilencen.

[Gyerekek vagy felnőttek voltak?] Felnőttek. Egy volt, aki fiatal volt, azt még ismertem is, utána meg egy nappal hamarabb kiengedtek, nem tudom, miért, azt ő meg mondta, hogy menjek vissza, ahol voltam.

[Mármint...? Vissza az intézetbe?] Nem! Az intézetből jöttem értem, és a gyámom nem oda parkolt, ahová kellett volna, a Fő utca másik oldalára. És akkor kérdeztem, miért nem oda tetszett parkolni? Mer' amikor voltunk a Kittiért, akkor amoda parkoltak. Azt mondta a gyámom, hogy menjetek vissza oda, ahol voltatok eddig is! Hogy szökjünk meg. Hát én megszöktem.

[És hová szöktél?] Akkor még ugyanoda vissza. Nem mertem még akkor nemet mondani. Mikor másodjára börtönbe tettek, akkor mindent elmondtam, akkor bent voltam 10 napot, de abból leszámították a fogdát nekem. A másik lány benn volt ugyanúgy tíz napot.

[És mi az a minden, amit elmondtál? Az, hogy futtat és megvert az az ember?] Igen, meg hogy volt amikor elvette a pénzt. Meg azt is kérdezték, hogy a gyerekeivel hogy bánik, azt is elmondtam, a feleségével is... én meg mindent kitálaltam.

[Verte őt is?] Ó, hát a feleségét úgy megverte, hogy az valami eszméletlen. Ilyen lila izét csinált neki, az orrát feldagasztotta, vérzett, itt, a száján rendesen ki volt neki lyukadva, egy nagy lyuk volt neki, úgy megverte. Utána meg aki kiállított – az az ember, akinek a feleségének a testvérével szöktem el, az a két lány testvérek – és akkor a lány, akivel én megszöktem, elvette a testvérének az urát, és vele élt. Hát.”

Nem könnyű megállapítani, hogy mi igaz belőle, mindenesetre ebből a beszámolóból annyit biztosan megtudunk, hogy a kislányt az anyja elhagyta, az apja, aki külföldön dolgozik, ahol valami homályos vállalkozás mellett nőket futtat, elhanyagolta, az intézetben rendszeresen droghoz jutott, korán (11-12 évesen) szexuális életet kezdett élni, később szökött, prostituálták, a stricije brutálisan bántalmazta, néhány kliens időnként megverte, a rendőrség rendszeresen letartóztatta és többször napokra lecsukta, a gyámja pedig szökéshez segítette. Most 17 éves, külföldön van, nemibeteg, de ezt nem tudja róla senki.

A harmadik lány volt prostituált is, és más lányt is futtatott, rablásban is részt vett, amellest súlyosan drogos.

(13Á): „...apám egy hónapja bukott be, kapott öt évet.

[Mért kapott?] Régi ügyből. Visszamaradt neki. Strici volt.

[Kit futtatott?] Hát a nőket. A bátyám is kapott.

[Az is strici volt?] A bátyám, az felfegyverkezett rablásért kapott hét és fél év fegyházat.

[És anyukád?] Anyu, az elvan magának, nem tudom, hol.

[Téged apád és a bátyád nevelt?] Igen... és azért nem tudok így ... mert amúgy hiperaktív vagyok.

[Látom.] Most kapok gyógyszert én is. Itt belül a zsi-zsi-zsigeremnél ... [Anyukád elment tőletek?] Ühüm. [Hová?] Anyukámnak volt most egy barátja, egy karcagi barátja, de ő most szabadult tizenkét évről, de ő most tegnapelőtt megint bebukott, kapott tizenhat évet.

[Hát azt meg miért kapta? Emberölés?] Hát, szerintem igen.

[És anyukád most hol van?] Anyukám most Pesten van, elvan.

[De ő nem foglalkozik veled, mi?] Nem. Hát nem ... szerintem akar, csak nekem kell változtatni.”

„Akar, csak nekem kell változtatni.” 17 éves, bűnelkövető, prostituált, strici, drogos, alig végzett pár osztályt, apja-testvére börtönben, anyja ki tudja, hol: csakis ő maga lehet a hibás, nemde.

A három gyermekprostituált történetéhez nincs sok hozzáfűzni való. Az olvasó is láthatja, hogy a veszélyeztetett gyerekeket az alapellátás nem tudta/akarta megvédeni, bekerültek hát a pokol egygel mélyebb bugyrába, a szakellátásba³⁶. Onnan már csak különleges szerencsével lehet úgy tovább lépni, hogy se a drogba, se a prostitúcióba, se a hajléktalanságba ne csússzon bele az ember.

Az interjúk megerősítették a jogi környezet áttekintése alapján kialakított képünket. A prostitúciót a mi társadalmunk, s benne a társadalom vezető szervei, intézményei, a közvélemény formálói nem tekintik olyan súlyos problémának, amellyel szemben érdemben föl kell lépni. Az egész kérdést homály fedi, nincs szakma, amely tényleg értene hozzá, nincsenek kutatások, tudományos eredmények, nem folyik vita, nem írnak cikkeket, nem folytatnak programokat sem a megelőzés, sem az áldozatok kezelése érdekében.

Pedig a prostitúció és emberkereskedelem tízezreket forgat meg nap mint nap abban a rémvilágban, amelyről csak szórványos üzeneteket hoznak a valahogy a szociális és gyermekvédelmi ellátás védőbástyáin mégiscsak átjutó, és valamilyen ellátásban mégis csak részesülő áldozatok.

Mert a legtöbben se gyermekvédelmet, se szociális ellátást, se áldozatvédelmet – még csak hírből se ismernek.

Szakember interjúalanyaink némelyike már hallott valamit harangozni bizonyos „védett házról”, amelyben az emberkereskedelem áldozata kaphat segítséget. Tudomásunk szerint egy ilyen ház létezik (legalábbis tavalyig egy létezett), összesen hat férőhellyel, és természetesen olyan személyzettel, amely akármilyen jóindulatú és jól képzett is, a prostitúció és emberkereskedelem poklából kilépő áldozat kezelésére biztosan nincs felkészítve. De nem csak a személyzet, hanem a hazai rendszer sem: háová lehet küldeni azt az áldozatot, aki kitöltötte a 30, vagy a hosszabbítás után a 60 napos időszakot, amit a védett házban tölthet? Nyilván

36 A harmadik kislányra ez nem igaz: ő a hétköznapjait töltötte Dante által sem elképzelt borzalmak között, a gyermekvédelmi alapellátás teljes közönyétől kísérve; ehhez képest a szakellátás maga lehetett a felszabadulás.

vannak ügyes szociális munkások, akik egy-két szerencsés ügyfelüket még ilyen körülmények között is hatékonyan segíteni tudják. *De a rászoruló áldozatok speciális szükségleteire szabott ellátórendszer egyszerűen nincs.*

Hat férőhely. Állítólag újabban valamivel több. E pár férőhelyen nem tudni, milyen ellátás folyik, nem tudni, hány és milyen képzettségű szakemberrel, nem tudni, milyen program szerint: mindez az állami „titkosság”³⁷ fontoskodó homályába vész. De mindegy is: a rászorulók száma sok tízezer.

37 Az emberkereskedelemmel foglalkozó állami szervek kormányokon átívelő makacssággal ragaszkodnak ahhoz, hogy a menekülő áldozatot ellátó „shelter”, védett ház egyben titkos is kell legyen. Ez ahhoz az érdekes eredményhez vezet, hogy míg a szociális munkások nem tudják, kit kell hívniuk, ha az ügyfélen segíteni akarnak, a menekülő áldozat nem talál honlapot, szórólapot, amelyből tájékozódhat, hogy milyen ellátásra számíthat és hogy juthat hozzá, addig az elkövetők egytől egyig tudják, hogy hol a titkos ház, és a kerítésen lógva fényképezik az udvaron az ellátottakat, hogy be tudjanak számolni a bandafőnöknek arról, hogy melyik áldozatuk van éppen bent.

III. rész

Következtetés

Ha a magyar társadalom úgy dönt, hogy valóban fel akar lépni ezzel a súlyos társadalmi problémával szemben, tudomásul kell venni, hogy a hatékony fellépés politikai akaratot, összehangolt állami cselekvést kíván. Természetesen az is jó, ha ki-kí maga átgondolja, hogy ő mit tehet. De a prostitúció és vele az emberkereskedelem bonyolult kérdés, kezelése sokak hatékony együttműködését, pénzt, intézményeket, szervezett és kitaró munkát igényel.

A következő alapvető tények és feladatok kimondása elengedhetetlen:

- A gyermekkor 18 éves korig tart. A 18 évesnél fiatalabb személy gyermek. Ezért a prostitúció, amit ő folytat: gyermekprostitúció. Ennek a körülménynek a figyelmen kívül hagyása vezet oda, hogy hiába fenyegeti büntetéssel a büntetőjog a kiskorú prostituált kizsákmányolóit, köztük a vásárlót is, a jogalkalmazás mégis elsősorban a prostituáltakat üldözi, még akkor is, ha gyerekek. A gyermekkor fogalmának elkenése következtében nem hogy a rendőrség vagy a bíróság, de még az áldozatvédelem és a gyermekvédelem intézményei sem képesek helyzetük súlyosságának megfelelően kezelni a prostitúcióba került gyermekáldozatokat, homályos számukra, hogy gyermekek-e még egyáltalán, s hogy mi is a teendő velük.
- A prostitúció és emberkereskedelem a társadalmi egyenlőtlenségekben, ezen belül elsősorban a nemek egyenlőtlenségében gyökerezik. Ennek e ténynek az elkenése, „kiretusálása” a képből megnehezíti mind a megelőzést, mind az áldozatsegítést, mind pedig a jelenség megértését. Tudatosítani kell a témával foglalkozó szakemberekben, de általában a közvéleményben is, hogy a prostitúció és emberkereskedelem a nők alávetéséből táplálkozó, illetve annak fenntartását szolgáló elfogadhatatlanul igazságtalan és a társadalom többi részére nézve is pusztító alrendszer.
- Fel kell ismerni, hogy a büntetőjogszabályokban az áldozat/sértett szerepkörrel való fukarkodás megnehezíti, hogy a tényleges áldozatok ellátást kaphassanak. Megértjük, hogy egy ilyen büntetőjogi változás óriási állami kötelezettségek kimondását vonná maga után, de állítjuk, hogy megérné. Mint annyi más területen, itt is a megelőzés, még ha beruházással, munkával, gonddal jár is, sokkal olcsóbb, mint a megelőzés híján keletkező károk felszámolása. Érdeemes még figyelembe venni, hogy a sértett státuszának el nem ismerése a büntetőjogi tényállásban azt is akadályozza, hogy a sértett a büntetőeljárás során szembeforduljon az elkövetővel. Sőt: mivel sértetti státusz nélkül mindketten a hatósággal szemben, egy oldalon állnak, egyenesen összefogásra, szolidaritásra készíti az áldozatot az elkövetővel. A sértetti/áldozati szerep megvonása a prostituálttól tehát nem csak igazságtalan, de a büntetőeljárás sikere szempontjából is célszerűtlen.
- A prostitúció és az emberkereskedelem egymással szorosan összefüggő jelenségek. Kezelésük külön-külön reménytelen. Tudomásul kell venni, hogy az emberkereskedelem a

prostitúciót is magába foglaló szexgazdaság beszállítója: egymás nélkül, mai világunkban nem is tudnának fennmaradni: hogy valaki prostituált vagy emberkereskedelem áldozata, az, mondhatni, csak nézőpont, esetleg alkalmi szerencse dolga. A két jelenség külön kezelése a hatékonyság súlyos romlásának a veszélyével járna.

- Tudomásul kell venni azt is, hogy a prostitúcióban megfordult, illetve az emberkereskedelemnek áldozatul esett személyek – jobbára nők és gyermekek – olyan súlyos lelki, fizikai és társadalmi (igen: társadalmi!) károkat szenvednek, amelyek helyrehozatalára erre a célra kiképzett speciális szakemberek és intézmények egész sorára van szükség. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a prostitúció és az emberkereskedelem poklában élő nők és gyermekek különlegesen sérülékenyek, s az ilyen ügyfelek ellátása a korrupció és a másodlagos viktimizáció kockázatát hordozza.

És még így is kevés az esély, hogy sokakat sikerrel ki lehessen segíteni ebből a helyzetből. Ezért mindig szem előtt kell tartani, hogy a prostitúció és emberkereskedelem elleni fellépés leghatékonyabb eszköze a megelőzés.

- Le kell számolni azzal a főként kormányzati vezető politikusok által előszeretettel hangoztatott nézettel, hogy a prostitúciót és más hasonlóan súlyos társadalmi problémákat nem büntetőjoggal, hanem neveléssel meg szociális programokkal kell kezelni³⁸. Az eddigiekben azt igyekeztem igazolni, hogy helyesen összeállított büntetőjog nélkül nem lesz se nevelés, se szociális ellátás. Nem CSAK büntetőjog kell, de az kell, feltétlenül.

- Hozzá kell nyúlni a szociális és a gyermekvédelmi törvényhez éppen úgy, mint az áldozatok védelméről szóló törvényhez. Át kell ezeket gondolni aszerint, hogy alkalmasak-e a prostitúcióban élők segítésére, és az áldozatok támogatására. Érdemes áttekinteni a jogi szabályozással kapcsolatban a témával foglalkozó civil szervezetek által az elmúlt években tett javaslatokat (NANE, MONA³⁹).

- A büntető és szabálysértési ügyekről, de ugyanígy a prostitúció és emberkereskedelem miatt a szociális ellátás bármely területén (áldozat-védelem, gyermekvédelem stb.) vagy az egészségügyben megjelenőkről tudományos céllal – természetesen az adatkezelési szabályoknak megfelelően – adatot kell gyűjteni.

- Az összes releváns szakterület alapképzésébe be kell vonni, kötelező (tehát NEM fakultatív) tananyagként a prostitúció és emberkereskedelem kezelése terén az adott szakmára tartozó ismereteket. Így ki kell dolgozni az orvosok, pszichológusok, pedagógusok, rendőrök, jogászok és szociális munkások képzésébe illesztendő komplex tananyagot a témában. Már az egyetemi képzés során meg kell teremteni a különböző szakmák együttműködésének alapjait.

- A prostitúció és az emberkereskedelem elleni fellépés szakmaközi együttműködést követel meg, csak azok az országok képesek eredményt elérni e téren, amelyekben ezt az

38 Pintér Sándor válasza Ékes Ilonának arról, hogy forduljanak inkább a pedagógusokhoz, Bárándy igazságügyi miniszter válasza, amikor a családon belüli erőszakra vonatkozó törvényről volt szó, miszerint jogalkotással nem lehet társadalmi problémákat kezelni stb.

39 Lásd pl. [Jog, jogvédelem, ellátás](#). Szakmaközi együttműködés kiépítése Magyarországon a prostitúció és szexuális kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskedelem leküzdése és az áldozatok segítése érdekében. MONA, 2010.

alapelve felismerték. Jogszabályi szinten kell rögzíteni az együttműködés kötelezettségét, meg kell teremteni az együttműködés szabályait, a kötelezettségek elmulasztásának szankcióit.

Csak azokban az országokban van feldolgozható, elemzésre alkalmas adat és információ a prostitúcióban, illetve az emberkereskedelemben résztvevő áldozatokról és elkövetőkről, amelyekben széles körben kiépített és többszintű ellátórendszer működik. Az a paradox helyzet, hogy előbb kell létrehozni az áldozatok és rászorulóik támogatását és ellátását, és csak ezt követően lesz mód adatot gyűjteni róluk és kideríteni, hogy valójában hányan is lehetnek, és pontosabban milyen szolgáltatásokat kell biztosítani a számukra. Amíg nincs ellátórendszer, addig nem találkozunk az áldozatokkal, és nem is tudunk tőlük (és róluk) meg semmit. Az alacsony-küszöbű szolgáltatások kiépítése minden bizonnyal a közvetlen nélkülözésben, esetleg életveszélyben lévő rászorulókat juttathatja valami segítséghez, és hozhatja a felszínre. De ha a prostitúcióban és emberkereskedelemben érintettek tömegeinek más, kevésbé látható rétegeit is el akarjuk érni, akkor többféle szolgáltatást kell kínálni (lásd a már hivatkozott Jog, jogvédelem, ellátás kötetben foglalt javaslatokat). Minél magasabb szintű, bonyolultabb és igényesebb szolgáltatást kínálunk, annál nagyobb eséllyel találkozunk a még rejtőzködő rászorulókkal is.

Kérdés: hagyjuk-e veszni őket?

Mellékletek

1. Interjúalanyok listája

1SZ és 2SZ: Áldozatsegítő szolgálat vezető munkatársai

3SZ: Rendőrség vezető beosztású munkatársa

4SZ: Gyermekotthon vezetője

5SZ: Gyermekotthonban dolgozó nevelő

6SZ: Szerhasználóknak alacsony-küszöbű szolgáltatást nyújtó szervezet munkatársa

7SZ: Gyermekjóléti szolgálat vezetője

8SZ TEGYESZ munkatársa

9Á Felnőtt

10Á Felnőtt

11Á Gyerek

12Á Gyerek

13Á Gyerek

2. Eset-gyűjtemény az interjúkból

1. Sopron környéke...ott állnak kinn sokan. Én soproni vagyok. Konkrétan tudom, öcsém egy volt barátnője a madám, csak azért tudom. ☺

S a madám szállít lányokat külföldre is?

Nem tudom, csak annyit, hogy a pletykák szerint összejött egy idősebb bécsi pasassal, azóta is az a pasija, s a pletykák szerint a csaj a pasival visz ki lányokat Sopronból. Szerintem ez a Kati is úgy viszi ki őket, 18 fölött, de ez csak pletyka.

2. Családon belüli erőszak kapcsán hiányzik a jogszabály, nagyon sok nő él bántalmazó kapcsolatban, és az itt élő nők bántalmazás esetén sem hívják ki a rendőrséget, két okból, az egyik, hogy a rendőrség vegzálja őket folyamatosan, meg naponta többször igazoltatják, meg rondán beszélnek velük, tehát nem fognak segítséget kérni egy olyan hatóságtól, akivel már alapvetően negatív kapcsolatuk van, és ha eljutnak odáig, hogy kérjenek, akkor is az van, hogy hazamennek, a bántalmazók megverik őket. Meg ugye azért sem kérnek bántalmazás esetén, mert ha van gyerek, a gyámhatóság rögtön képbe kerül, és nem akarják elveszíteni a gyereküket, úgyhogy kicsit élhetőbb, hatékonyabb jogszabályok kellenének, amik a gyakorlatban is képesek működni.

3. Kiállítják. 12 éves ... fenét: 10-11 éves. Apuka molesztálja a kislányt, hófehér, nem cigány – kezdi molesztálni, majd bedobja a saját gyerekét a barátok közé. A gyerek elmegy a rendőrségre, bejelenti, 11-12 között. Elmeséli, hogy mi történik, véletlenül még topon is van a rendőrség, az apukát azonnal lekapcsolják, kihallgatják, elkezdődik az eljárás, a gyereket kiemelik a családból.

Apuka öngyilkos lesz az eljárás kellős közepén. Az egész család a 12 éves gyerekre támad, kiközösítik, hogy miatta lett öngyilkos az apuka. A kislány elkezd tárgyakat nyelni. Ecsetet, körzót...még mindig nincs 14 éves. Augusztus óta nem, egy éve lesz lassan, hogy nem nyel végre, előtte, kétheti rendszerességgel: a pszichológusok szerint egyáltalán nem véletlen, hogy ilyen fallikus szimbólumokat nyel. Hol vákuummal, hol műtéttel, ha nagyon mélyre ment, szedik ki neki mindig.

Az a kislány most már 15 éves múlt márciusban. Most már az anyukájával kezd rendeződni a kapcsolata, már volt nála otthon, az anyuka a mai napig meg van győződve, hogy nem volt igaz. Most már kezdi elfogadni, hétvégeken viszi haza. Úgy kezdődött, hogy mi csábítottuk az anyukát, hogy jöjjön, a kolléganő ment el velük az állatkertbe, mert az anyuka nem volt hajlandó a saját gyerekeivel kimenni.

Most már többször is volt otthon a gyerek, anyuka megbocsátott neki, de meg van győződve róla, hogy kitalálta, egyébként megbocsát, mert egy 10 éves kölyök, ugye, összevissza beszél.

4. A strici.

Az egy nagyon csúnya történet. Most nem tudom, hogy először őt is prostituálták-e, nekem most bajom van ezzel a gyerekekkel. Ez a gyerek azt csinálta, hogy egy 13 éves kislányt egy udvaron arra kényszerített, hogy orálisan közösüljön egy kuttyával,

Ezt nem az ujjából szopta.

Hát, nyilván nem. A gyerek ellenállt, aminek az lett a vége, hogy beleverte a fejét a lépcsőbe. Kitortek a fogai. Most hát itt van. Soproni a lány, Bécsben lányokat futtat egyébként. Nyilván másokkal is ezt csinálta, úgy tudja őket futtatni, nyilván. Azok is kiskorúak, mi mások lennének.

Így tekeri az ujjá köré az egész intézetet. A többi gyerek bálványként tiszteli. Tátott szájjal nézik őket. És nem veszi meg őket, két doboz cigarettát küldött neki az anyja a három hónap alatt, tehát nyilván nem anyagi dolgokkal veszi meg őket, mégis olyan hatással van a többiekre, hogy na.

Mondom, én ebben rossz vagyok, mert nem tudom elfogadni őt. Nekem ehhez idő kell. Nagyon sokszor azt mondják erről a lányról, hogy jópofa, hogy humora van... nem érdekel, hogy humora van. De közben dolgozni kell vele, értem én, hogy nem verhetjük a fejét a betonba.

Biztos... tudom, hogy ő ezt látta, vagy vele csinálták, vagy... de én akkor se tudom fölmenteni.

5. Ilyen brutális eset nem sok van, de azért van. Most is van. Van még egy testvérpár, akik ugyanezt csinálták egy vidéki városban. Ez egy gyermekotthonos történet, és a harmadik gyerekekkel csinálták: bezárták, megverték, kitették és úgy kényszerítették prostitúcióra. Valahogy bekerültek egy otthonba, de persze ott is lett nekik egy kinti kapcsolatuk, és valahogy ott, kint zárták be egy lakásba a harmadik lányt. Szembe kell hát néznünk azzal, hogy vannak női stricik.

Mindig is voltak. A madám az micsoda? A kerítőnő micsoda?

...hát, az. Hát abszolút. Csak, tudod, az a furcsa, hogy hát biztos volt ilyen, de ez a két testvérpár két éve vannak itt, még nincsenek tizennyolc évesek. Hát képzeld el, mennyi volt a hűg. Nem ikrek!

6. Nőnevelés. Mondok egy példát erre, tetszeni fog. Az intézmény nyomást gyakorol rád. A magyar néphadsereg pedagógiai eszköztárából át van emelve az állandó takarítás: valamivel le kell foglalni a kislányok idejét, amikor üresjárat van, akkor takarítani kell valamit. Saját körletet, mást, minden csoportra a hét egy napján ki van osztva, hogy a főépületet nekik kell takarítani – már nincs is takarítónő –, és akkor én azt találom mondani, hogy most akkor mit tanítunk meg ezeknek a lányoknak, akikből nők lesznek? Hogy takarítani kell meg főzni. Valamelyik nap együtt ettünk a kollégánővel, mert valami megbeszélés miatt lekéstük az ebédet, és áthozták nekünk a kaját. És akkor leültünk a családotthonnak a konyhájába, ott ettünk, és mikor vége volt, neki gyorsan ki kellett menni, mert az egyik gyerek lemaradt az

ebéd utáni cigiről, meg ő is ki akart menni, úgyhogy kivitte a kislányt cigizni. Én meg leszedtem a két tányért, meleg vízzel leöblítettem, hogy ne maradjon rajta ételmaradék – nem mosogattam el, csak leöblítettem, és egy vizes ronggyal elkezdtem törölni az asztalt. Bejön a gyerekfelügyelő és felkiált, hogy ne csináld, majd megcsinálja a Szandra, aki a konyhás. Közben azt vettem észre, hogy jönnek a kislányok és bekukucskálnak, mert azt látják, hogy ott egy nevelő, noch dazu férfi, akinek a kezében egy vizes rongy van. Bazmeg, hogy ilyen van! És akkor jön a n ő, és elkezd mondani, hogy ne csináljam, mert még megszokják. Majd jön a gyerek és letakarít. Én utánam ne takarítson. Maga után takaríthat, de utánam nem. Le tudok törölni egy asztalról pörköltzajt-maradékot.

Erre mit kapok, hogy ugye valami ragacs került a nevelői szobának a padlójára, és az a kislány, aki a nevelőt takarítja, aki a csicska, ugye, az valahogy ezt elmulasztotta felmosni. És akkor valamelyik nevelő rávisít a kislányra, hogy azt fel kell takarítani, mire a kislány azt mondta, hogy hát én föltakarítom, de maguk járják ezt itt össze. És hát igaza is van, mert ők nem is jöhetnek be, csak ha beengedem. Igen, behurcoltunk valamit vagy leesett valami a földre és fekete ragacs képződött belőle. Most leesik a gyűrű az ujjamról, ha felmosom onnan? Nahát megkaptam a szalámit a fejemre, hogy persze, mert te a múltkor a konyhában. Úgyhogy keress nekem légy szíves állást, mert nem fogom megúszni, hogy valakit egy jobbhoroggal ki ne csapjak, és nő lesz az illető, és akkor te nem fogsz velem szóbaállni.

Miközben egyáltalán nem rossz hely! Tök jó dolgok vannak. Szép az egész. Rózsák vannak.

A rózsákat persze a kertész gondozza, azt nem a lányok csinálják. Hátul a veteményest ők gondozzák, mert az hasznos. De hogy – na jó, legyen kertész bácsi – odahívja őket és azt mondja nekik, hogy na, így kell a rózsákat metszeni, és itt van mindenkinek egy-egy szál, tessék: azt nem. Vagy a fűnyíró: ami egy élvezetes munka. Azt nem: arra van kertész bácsi. De hogy ne legyen pókhálós a nevelői szoba, arról nekik kell gondoskodni.

7. Szökésben. Hát, az történt, hogy elvitte magával a Mókus (a másik gyerek), ott azonnal elkezdtek áruba bocsátani őt, telenyomták anyagokkal, azt mondja, nem tudja, mivel, de félnapok esnek ki neki, és akkor egyszer csak világos lett a számára, hogy őt most 200 ezer Ft-ért el akarják adni valami pasinak. ... Ez egy fiatal és elég csinos kislányka. 17 éves. És ő akkor ettől nagyon megijedt, meg attól, hogy félnapokra nem emlékszik. Először ki akarta próbálni őt a pasi, hogy mennyire alkalmas. És valahogy ellenállt, és úgy látszik, annyira nem tetszett az áru, szóval végül hagyta a fenébe, nem erőszakolta meg. És akkor még valahogy az a család próbálkozott vele, de aztán meglépett tőlük.

Korábban már volt ő prostitúcióban? Azért kérdem, mert hogy az orális szexet mitől jutott eszébe felajánlani.

Nem tudom, de terhes már volt 13 vagy 14 évesen, vannak tapasztalatai ezen a téren. Hát valószínűleg az orális szexet azért ajánlotta fel, mert azzal kevesebb a macera. Nem kell hozzá levetkőzni pl. Nagyon.

Ha tizenhárom évesen volt már terhes, akkor vele azért már minden történt, gondolom.

Hát minden. Na, ezt töröld le: és akkor visszajön, és a gyerekefelügyelő, aki azért van ott, mert ő gyerekefelügyelő, benne van a nevében, és akkor a kislány azt mondja, hogy ő elmenne zuhanyozni, és akkor valami akadály merül fel, valahogy egy zuhanyozó volt, és abban is volt épp valaki, és a gyerek ott tipródott, hogy már nagyon zuhanyozna, mert három napja nem zuhanyozott, és akkor a gyerekefelügyelő azt mondja neki, én nem voltam ott, hála istennek, mert akkor valószínűleg már nem dolgoznék ott, viszont lenne egy közepesen súlyos testi sértés-ügyem, mert úgy pofán basztam volna, hogy elszáll, hogy: „amikor a hat faszt szoptad, akkor persze nem hiányzott a zuhany, mi?” Ezt mondta, egy nő. A gyerekefelügyelő.

Hogy mekkora baj van, azt nem is tudom pár szóval elmondani. És ez egy jó intézet. És megmozdíthatatlan. Lehet, hogy azért, mert nem tudják róla. Azt tervezem, hogy leülök az igazgatóval, és megkérdezem, hogy tudunk-e úgy beszélgetni, mintha nem dolgoznék itt. És ha tudunk, akkor elmondom neki, de ha nem tudunk, akkor hagyjuk a francba, és majd elmondom, ha felmondtam.

8. Atyai szeretet. *Milyen esetek ezek, amelyekben előfordulhat, hogy az ügyfél veszélyesen megfenyegeti a gyermekjóléti szolgálat vezetőjét, annyira, hogy bíróság elé kerül az ügy?*

Konkrétan mindkét esetben a gyerek elvételéről volt szó. Mi ugye csak javasunk a gyámhivatal felé, de a gyámhivatal természetesen mindig jelzi, hogy mi tettük a javaslatot, hogy tiszta legyen az ügy. Nehogy ők legyenek a hunyók. Az egyik esetben konkrétan én is voltam a családgondozója a gyereknek, én javasoltam. A másik esetben az a bizonyos börtönviselt apuka elhozta a kislányt vidékről, s hát itt nagyon elégtelen körülmények voltak, először próbáltuk szépen, hogy vissza kéne vinni anyához...

És miért hozta el?

Hát, ez jó kérdés. Nyilván nagyon ragaszkodott a kislányhoz. Aztán egyébként dolgoztatta valószínűleg. Házi munkában. De aztán pár nap múlva a papát újra lecsukták, s akkor szépen elvitte a gyámhivatal a kislányt.

És az ilyen nem kiskorú elhelyezésének megváltoztatása bűncselekmény?

Nem, mert az a gyerek nem volt „elhelyezve”: jogilag minden rendben volt, csak amúgy nem volt semmi se rendben. De, mondom, pár nap alatt rendbe jött az egész, mert szerencsére a papát lekapcsolták.

3. Az ET Emberkereskedelem elleni fellépésről szóló egyezménye és a hatályos Btk. emberkereskedelem-fogalmának összehasonlítása

az ET Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezménye, 4. cikk	2012. évi C. tv. (Btk.)
<p>A jelen Egyezmény alkalmazásában:</p> <p><i>a)</i> az „emberkereskedelem”: személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megfélemlítéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával. A kizsákmányolás magában foglalja legalább a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszmunkát vagy szolgáltatásokat – a rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot is ideértve –, és a szervek kivételét;</p> <p><i>b)</i> az „emberkereskedelem” áldozatának a jelen cikk <i>a)</i> pontjában meghatározott, szándékos kizsákmányolásába való beleegyezése nem vehető figyelembe, ha az <i>a)</i> pontban szereplő elkövetési módok bármelyikét alkalmazták;</p> <p><i>c)</i> egy gyermek kizsákmányolás céljából történő toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása „emberkereskedelemnek” minősül még akkor is, ha az nem jár a jelen cikk <i>a)</i> pontjában szereplő elkövetési módok alkalmazásával;</p> <p><i>d)</i> „gyermeknek” minősül minden tizennyolcadik életévét be nem töltött személy;</p> <p><i>e)</i> „áldozatnak” minősül minden természetes személy, aki sértettje a jelen cikk szerint meghatározott emberkereskedelemnek.</p>	<p>„192. § (1) Aki mást</p> <p><i>a)</i> elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, illetve <i>b)</i> az <i>a)</i> pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállít, elrejt vagy másnak megszerez,</p> <p>büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p> <p>(2) Aki mást kizsákmányolás céljából elad, megvásárol, elcserél, átad, átvesz, toboroz, szállít, elszállít, elrejt vagy másnak megszerez, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p> <p>(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az emberkereskedelmet</p> <p><i>a)</i> személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére,</p> <p><i>b)</i> erőszakkal vagy fenyegetéssel,</p> <p><i>c)</i> megfélemlítéssel,</p> <p><i>d)</i> a sértett sanyargatásával,</p> <p><i>e)</i> az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve,</p> <p><i>f)</i> emberi test tiltott felhasználása céljából,</p> <p><i>g)</i> hivatalos személyként, e minőséget felhasználva,</p> <p><i>h)</i> bünszövetségben vagy</p> <p><i>i)</i> üzletszerűen követik el.</p> <p>(4) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha</p> <p><i>a)</i> a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,</p> <p><i>b)</i> a személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés <i>b)-i)</i> pontjaiban foglaltak valamelyike szerint minősül, vagy</p> <p><i>c)</i> a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz.</p> <p>(5) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha</p> <p><i>a)</i> a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,</p> <p><i>b)</i> a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés valamely pontja szerint is minősül,</p> <p><i>c)</i> a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz, vagy</p> <p><i>d)</i> a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére gyermekpornográfia céljából követik el.</p> <p>(6) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha</p> <p><i>a)</i> a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés valamely pontja szerint is minősül,</p> <p><i>b)</i> a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz, vagy</p> <p><i>c)</i> a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére gyermekpornográfia céljából követik el.</p> <p>(7) Aki emberkereskedelemre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p> <p>(8) E § alkalmazásában kizsákmányolás a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés.”</p>

4. Négy évre szóló nemzeti stratégia az emberkereskedelem ellenében⁴⁰

2013. 06. 27. Jogi Fórum / MTI

Az érintett tárcák és hatóságok szerdán megkezdték a kormány által elfogadott, az emberkereskedelem elleni, négy évre szóló nemzeti stratégia végrehajtásának előkészítését – jelentette be szerdai sajtótájékoztatóján Berta Krisztina, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkára, emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátor.

A stratégia elsősorban az áldozatazonosításra és az áldozatsegítésre összpontosít, de szintén fontos szerepe van benne a nyomozati és igazságszolgáltatási munkának, valamint a megelőzésnek – mondta.

Berta Krisztina ismertette: az emberkereskedelem elleni harcot a Belügyminisztérium koordinálja, de a munkában kormányzati és nem kormányzati szervek is részt vesznek.

A helyettes államtitkár az emberkereskedelmet a modern kor legvisszataszítóbb jelenségének nevezte. Példaként említette, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet becslései szerint világszinten 20,9 millióra tehető a **kényszermunka** áldozatainak száma.

Magyarország Belügyminisztériuma partnerként vesz részt az Európai Bizottság által finanszírozott, a román Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Ügynökség kezdeményezésére indított, a **munkaerő-kizsákmányolás** megelőzésére fókuszáló projektben Bulgária, Ciprus, Görögország és Macedónia mellett. A végéhez közeledő projekt célja felhívni a társadalom figyelmét arra, hogy **egyre nagyobb méreteket ölt az emberkereskedelemen belül a munkaerő kizsákmányolása**. Fontos, hogy ha valaki nagyon kecsegtető külföldi állásajánlatot kap is, felismerje, ha áldozattá, kizsákmányolttá válik, és legyen fogalma arról, miként tud ebből a helyzetből kikerülni.

Beszámolt arról is, hogy **jelentős a szexuális jellegű kényszermunka aránya is** az emberkereskedelemen belül. Kifejtette: több ezerre tehető a magyar prostituáltak száma elsősorban Hollandiában, továbbá Svájcban, Dél-Németországban, az Egyesült Királyságban, Ausztriában és Belgiumban, és többségük az emberkereskedelem áldozata. Ugyanakkor hozzátette: a **kényszermunka magyar áldozatainak száma összességében azért nehezen megmondható**, mert sokan szégyellnek a hatóságokhoz fordulni, az eddigi szabályozás sem volt elég tág, és a jelenleg rendelkezésre álló statisztikai adatok nem mutattak valós képet.

Berta Krisztina szerint az elmúlt hónapokban nagyon fontos előrelépést sikerült elérni Magyarországon: a büntető törvénykönyv módosításával átkerült a magyar jogrendszerbe az emberkereskedelem megelőzéséről, az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló uniós irányelv, amivel lehetővé vált az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló egyezményének ratifikációja. Módosították továbbá a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvényt. Ennek köszönhetően az emberkereskedelem áldozatai a büntetőeljárásban való együttműködésüktől függetlenül részesülhetnek az áldozatokat egyébként megillető szolgáltatásokban. Szabályozták az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjét is.

Németh Ágnes, az Országos Rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési osztályának vezetője ismertette: nagyon sok a panasz arra, hogy **nem megfelelően bánnak a külföldön munkát vállaló** magyarokkal. Ezért azt a célt tűzték ki, hogy megpróbálják elérni a potenciális áldozatokat és felhívni a figyelmüket arra, mi történik velük, ha nem megfelelően tájékozottak. Azt javasolta, hogy az Európai Foglalkoztatási Szolgálat, az EURES oldalán, illetve mobiltelefonra letölthető alkalmazásai segítségével tájékozódjanak az érdeklődők. Sokan nyelvtudás, szakképzettség nélkül indulnak külföldre, és könnyen válnak áldozattá. Ha valaki áldozattá vált, bátran forduljon az érintett ország nemzeti rendőrhatalóságához – tanácsolta.

40 A szövegben kiemeltem az emberkereskedelem természetére – kényszermunka vagy prostitúció – utaló megállapításokat: a hivatalos kormányzati dokumentum is azt sugallja, hogy nagyjából és egyre inkább kényszermunkáról és nem (nem annyira, egyre kevésbé) prostitúcióról van szó. Forrás: <http://www.jogiforum.hu/hirek/29908>

Irodalom- és hivatkozásjegyzék

- ➔ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (<http://bit.ly/1dtPDlp>)
- ➔ 1999. évi LXXV. törvény a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról (<http://bit.ly/1dtPJQc>)
- ➔ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (<http://bit.ly/1bCxVky>)
- ➔ 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (<http://bit.ly/KpwEYB>)
- ➔ 1993. évi III. törvény – a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (<http://bit.ly/1iQwiZk>)
- ➔ 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről (<http://bit.ly/JGdbT1>)
- ➔ 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet - az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről (bitly.com/1d7tKne)
- ➔ 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás a rendőrség áldozatsegítő feladatairól (http://www.police.hu/sites/default/files/2_2013.pdf)
- ➔ Négy évre szóló nemzeti stratégia az emberkereskedelem ellenében, 2013.06.27. (<http://www.jogiforum.hu/hirek/29908>)
- ➔ 46/2007. (OT 30.) ORFK utasítás a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról (http://www.police.hu/sites/default/files/46_2007.pdf)
- ➔ Palermói Protokoll (<http://bit.ly/1ddLmOh>)
- ➔ Lanzarote Egyezmény (<http://bit.ly/1ieCNCn>)
- ➔ A Lanzarote Egyezmény aláíróinak és ratifikálóinak naprakész listája: (<http://bit.ly/1fbE4ML>)
- ➔ Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény (<http://bit.ly/1lzKPbw>)
- ➔ a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (<http://bit.ly/1clXmS0>)
- ➔ a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermekek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv (<http://bit.ly/Kuf7Oc>)
- ➔ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről (bit.ly/Kucgou)
- ➔ 1/2011. (I. 14.) AB határozat (<http://bit.ly/1dneEWZ>)
- ➔ Betlen Anna: A férfi ősi jussa. Társadalompolitikai érvek a prostitúció legalizálása ellen. Esszé, 2007. (<http://bit.ly/19bWaLP>)
- ➔ Betlen Anna: Legfőbb érték az ember ... azazhogy a nő, 2012 (<http://bit.ly/1advZD9>)

- ➔ Czine Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája (PhD értekezés), 2011. (<http://bit.ly/1dWZNCH>)
- ➔ Dr. Fehér Lenke: NEMZETKÖZI EMBERKERESKEDELEM, 2004-2008., [SZAKMAI ZÁRÓJELENTÉS OTKA 46973](#) (<http://bit.ly/1cWUXaF>)
- ➔ Fehér Lenke: Prostitúció, emberkereskedelem (<http://bit.ly/19ZDmxE>)
- ➔ A társadalmi nemi egyenlőség alapelveinek érvényesítése az emberkereskedelem, valamint a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolásának megakadályozása érdekében (nemzetközi kutatási összefoglaló), 2007. © MONA (<http://bit.ly/1a5Ks0l>)
- ➔ Jog, jogvédelem, ellátás (2010 © MONA) (<http://bit.ly/1a5Nz8L>)
- ➔ Módszertani Ajánlások a szexuális erőszak áldozataival foglalkozó szakemberek számára, 2012 © KERET Koalíció (<http://bit.ly/1a5NVw6>)
- ➔ Strategies of social inclusion for those exercising prostitution in national and international territory (<http://bit.ly/19bUYYM>)
- ➔ A gyermekprostitúció anyagi büntetőjogi kérdései, különös tekintettel az ügyfél cselekményére – 1. rész (<http://bit.ly/1cWZv0Q>)
- ➔ Origo, 2003. 03. 07. Bárándy: Elfogadott a családon belüli erőszak_ (<http://bit.ly/K3diaK>)
- ➔ 2012. június 7., Prostitúció és emberkereskedelem – jól fizető üzletág lett a test (<http://bit.ly/1dPOcaE>)
- ➔ A Zürichben dolgozó magyar prostituáltak élete – Origo, 2013. 07. 17. (<http://bit.ly/Kwp0eF>)
- ➔ Hogy működik a prostitúció Európa-szerte? – BUMM.SK / MTI, 2013. 11. 30. (<http://bit.ly/19ZEjWE>)
- ➔ Pálincás Szüts Róbert: Kormánykonceptió a prostitúció visszaszorítására: Erogén zónák – Magyar Narancs, 1997/36. (09. 04.) (<http://bit.ly/1czayfs>)
- ➔ Bodolai László: Gyerekklány önként és dalolva... – Népszabadság , 2011. február 04. (<http://bit.ly/1abFake>)
- ➔ Ónody-Molnár Dóra: A magyarok lányai – Népszabadság, 2011. szeptember 29. (bit.ly/1dPVDPC)